

czas. 13458/10/20

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 152.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/2 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK X.

WARSZAWA, 13-go MAJA 1928 R

Nr. 20

TREŚĆ NUMERU 20: Nowe obowiązki samorządów bez pokrycia — A. B. Współpraca samorządu powiatowego z Funduszem Bezrobocia — R. Grochowski. Przegląd orzecznictwa. Dookoła spraw samorządowych. Z życia samorządu. Gmina wiejska i miejska: a) Wydatki i dochody gmin wiejskich w woj. centralnych w r. 1926 — S. S-ski. b) Z gmin. Wiadomości o kas. poż.-oszczędn.: a) O otrzymywaniu kredytów przez gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe — S. O. Kronika. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty Zrzeszenia Samorządów Powiatowych. Ogłoszenia.

Nowe obowiązki samorządów bez pokrycia

W ustawodawstwie naszym utarł się szkodliwy zwyczaj nieliczenia się przy uchwalaniu i wydawaniu ustaw z prawami nabytymi przez poprzednie ustawy.

Prawa nabyte kasuje się bez najmniejszego skrupułu. Nie bierze się pod uwagę tego, że przez to stwarza się stan niepewności i podrywa zaufanie społeczeństwa do władzy ustawodawczej.

Typowym tego przykładem jest ustawa z 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Ustawa ta w art. 69 mówi: „O ile ustawy nałożą na związki komunalne nowe zadania, winny one zapewnić dostateczne źródła dochodów na pokrycie wydatków, połączonych ze spełnieniem tych zadań”.

Artykuł ten zaprojektowany został przez Minister Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, a więc w pierwszym rzędzie obowiązują winien projektodawców, którzy mieli obowiązek ostrzegać czynniki ustawodawcze przed łamaniem tej zasady, a przede wszystkim nie projektować tego łamania samym.

Do tego czasu artykuł ten formalnie obowiązuje. Nikt nie zaprojektował jego uchylecia ani zmiany. A rezultat mamy taki, że cały szereg ustaw i rozporządzeń z mocą ustaw nałożył na samorzady nowe obowiązki, bez zapewnienia im nowych źródeł dochodów. Co więcej cały szereg ustaw zmniejszył nawet źródła dochodów przewidziane przez ustawę o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Zwykle projekty tych zmniejszeń wychodziły od projektodawców art. 69, to jest przedstawicieli Ministerstwa Skarbu.

Sejm poprzedni wykazał więcej zrozumienia dla potrzeb samorządu od Ministerstwa Skarbu i projekty

■szczuplenia dochodów samorządów odrzucał. Co więcej, wobec niemożności pokrycia wydatków samorządów, szczególnie gminnych ze źródeł przewidzianych w ustawie o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, z własnej inicjatywy uchwalił podatek wyrównawczy, który w następnym roku w projekcie Ministerstwa Skarbu obniżony został do połowy.

I obecnie, przeglądając Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustaw, widzimy znów cały szereg nowych obowiązków i ciężarów nałożonych na barki samorządów. Nie będziemy ich przytaczać wszystkich, ale wymienimy tylko kilka najważniejszych.

Poważne obowiązki nakładają na samorzady:

Rozporządzenie Prezydenta z dn. 6 lutego 1928 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o zaopatrywaniu ludności w wodę;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadłych;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o zwalczaniu jaglicy;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o dozorcze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn.

W-1749/78/77

6 marca 1928 r. o opiekunach i o komisjach opieki społecznej;

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11 stycznia 1928 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Już to wyliczenie najważniejszych rozporządzeń z mocą ustaw wskazuje, że nowe poważne obowiązki zostały nałożone na samorządy i wymagają zapewnienia im dostatecznych źródeł pokrycia. W przeciwnym razie będą one nie wykonane, albo wykonywane niedostatecznie. Niektóre rozporządzenia o charakterze ściśle administracyjnym obciążą jeszcze więcej gminy wiejskie już i tak przeciążone poruczonemi obowiązkami. Uszczuplą one z braku funduszy dotychczasową działalność samorządową gminy. Na usprawiedliwienie władz państw. można przytoczyć fakt, że nie miały one uprawnienia do wydawania rozporz. z mocą ustaw w dziedzinie nakładania na obywateli nowych ciężarów; ale mogły one w granicach dotychczasowych zrobić pewien rozdział pomiędzy państwo i samorządy. Zwłaszcza winny były obmyśleć wynagrodzenie gminom za poruczone im czynności ściśle administracyjne.

Pozatem spodziewać by się od władz państwowych należało opracowania projektu ustawy, wyszukującej nowe źródła dochodów dla samorządów w związku z włożeniem na nie całego szeregu obowiązków. Projekt taki winienby być złożony Sejmowi jednocześnie z rozporządzeniami, nakładającymi obowiązki.

Projektu takiej ustawy niema i nic nie słyszeliśmy, aby był przygotowywany. A konieczność jej potwierdza jeszcze inna okoliczność. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczyp. z d. 22 marca 1928 r. o zmianie ustawy z d. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych odbiera gminom b. zaboru austriackiego poważne źródło dochodu na rzecz samorządów powiatowych. Usprawiedliwione to jest między innymi i zniesieniem Tymczasowego Wydziału Samorządowego, którego niektóre agendy obciążą samorząd powiatowy. Oczywiście gminy wiejskie będą miały tam poważne niedobory i bez nowego źródła dochodu nie wytrzymają. Dlatego konieczność rozciągnięcia ustawy o podatku wyrównawczym na inne dzielnice stała się dziś szczególnie nieodzowna i pilna.

A. B.

Współpraca samorządu powiatowego z Funduszem Bezrobocia

I.

Dyskusji na temat współpracy samorządu powiatowego z Funduszem Bezrobocia, jaka toczy się od pewnego czasu na łamach „Samorządu”, niepodobna zakończyć artykułem p. starosty F. Kasprzaka *), bowiem głos to wybitnie dla sprawy negatywny. Przy całym uznaniu dla autora, jako broniącego w swym artykule interesów samorządu powiatowego należy stwierdzić, że widzi tylko przeszkody i to tylko formalne, nie stara się natomiast dojrzeć stron dodatnich, mających dla omawianej sprawy bardziej decydujące znaczenie.

Ustawa z dnia 18-go lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia istotnie nie włożyła na samorząd powiatowy żadnych obowiązków w zakresie zwalczania bezrobocia. Do akcji tej ustawa powołała specjalną organizację — Fundusz Bezrobocia, dając jej jednak prawo do żądania obowiązkowego współdziałania gmin wiejskich i miejskich, oraz państwowych urzędów pośrednictwa pracy w charakterze organów wykonawczych miejscowych. Ustawa zezwoliła Funduszowi Bezrobocia na posługiwanie się poza gminami także i instytucjami społecznymi o publiczno - prawnym charakterze w drodze dobrowolnej umowy, uwarunkowanej jedynie określonym trzymiesięcznym terminem wypowiedzenia. Mogły tu w grę wchodzić związki samorządu powiatowego, oraz powiatowe kasy chorych. Przy mus w stosunku do gmin należy tłumaczyć, faktem ściślej łączności zadań gminy ze zwalczaniem bezro-

bocia, a ściślej z zapewnieniem bezrobotnym stosownej opieki i pomocy, zaś możliwość zapewnienia sobie w drodze umowy współpracy m. innymi i samorządu powiatowego — chęcią oparcia całej akcji na czynniku miejscowym bez potrzeby uciekania się do budowy własnego szeroko rozgałęzionego aparatu miejscowego. Bowiem należy też zwrócić uwagę na fakt, iż ustawa z dn. 18-go lipca 1924 r. uchwaloną była już w okresie silnego bezrobocia, które trwa do dziś dnia, bezrobocia, które obejmuje nie jakieś okręgi, lecz obszar całego Państwa.

W wykonaniu swych zadań Fundusz Bezrobocia zmuszony był, w myśl przesłanek organizacyjnych, zawartych w ustawie, zażądać pomocy gmin. Niewątpliwie, czego nie trzeba specjalnie uzasadniać, współpraca z paru tysiącami instytucyj zastępczych — gmin, zwłaszcza wiejskich nie mogła być ani łatwa, ani też szczególnie wygodną i dla Funduszu i dla bezrobotnych a także i dla gmin zainteresowanych. Nawet znaczna ilość obwodów Funduszu Bezrobocia nie mogła sytuacji poprawić. To też Fundusz Bezrobocia przystąpił do drugiej niejako fazy organizacji — wykorzystania współpracy samorządu powiatowego i tworzenia instytucyj zastępczych o większych terenach działania. Zgórą już dwa lata Fundusz Bezrobocia zabiega o zapewnienie sobie współpracy coraz większej liczby związków samorządu powiatowego. może zaś to uskutecznić tylko w drodze umów dobrowolnych. Nie da się zaprzeczyć, że zawieranie rzeczonych umów ułatwione zostało określonem stanowiskiem Min. Spraw Wewnętrznych, które zaleciło przyjmowanie zastępstwo Funduszu. Nie był to jednak czyn-

*) F. Kasprzak — O współpracę samorządów z Funduszem Bezrobocia. „Samorząd” z r. b. nr-y 11 i 12.

nik jedynie decydujący: powiatowe związki samorządowe widziały również społeczne i organizacyjne korzyści dla powiatu, płynące z objęcia zastępstwa. Dziś Fundusz Bezrobocia ma zawarte umowy z przeważającą większością powiatów, nie decydujące się na zastępstwo należą do nielicznych wyjątków.

Jest rzeczą oczywistą, że nie należy tworzyć z faktu zawarcia przez powiatowe związki samorządowe z Funduszem Bezrobocia licznych umów o zastępstwo jakiejś stałej reguły, któraby obowiązywała jednakowo na obszarze całego Państwa. Decydować tu muszą miejscowe stosunki nie pozwalające na inne załatwienie sprawy.

Dyskusja, jaka toczy się wśród sfer działaczy samorządu powiatowego na temat współpracy z Funduszem Bezrobocia dała dotąd różnorodne opinie. Ankieta Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego *) dała znaczną liczbę odpowiedzi w sensie przychylnym dla sprawy przejmowania zastępstwa i to mimo, iż jednocześnie powszechnie podkreślano trudności organizacyjne i finansowe związane z przeprowadzeniem akcji objętej umowami. Wynikało to raczej z kłopotów wywołanych stosunkowo drobnym zakresem pracy, gdy na terenie powiatu znajdowała się niewielka liczba bezrobotnych, z drugiej bowiem strony powiaty o dużym bezrobociu, mające możliwość rozwinąć szerszą akcję nie widziały nawet trudności finansowych. Z opinii, jakie ukazały się na łamach „Samorządu” zasługują na podkreślenie dwie: wspomniana na wstępie p. starosty Kasprzaka (Kępno, woj. poznańskie) i p. starosty Gajewskiego (pow. warszawski **). Jak zaznaczono na wstępie, p. starosta Kasprzak zajął wobec omawianej kwestji zasadniczo negatywne stanowisko, uznał bowiem, iż formalne względy nie pozwolą związkom samorządowym na przejmowanie zastępstwa Funduszu Bezrobocia. P. starosta Gajewski również wypowiedział się przeciwko zawieraniu umów w ich obecnym ujęciu z najzupełniej innych powodów. Uznając zasadniczo celowość przejmowania przez powiaty zastępstw, autor domagał się zastępstw pełnych, a więc obejmujących nie tylko funkcje manipulacyjne i kontrolne, ale także i najbardziej istotne w działalności Funduszu Bezrobocia — wymiar i przyznawanie zasiłków, a więc przekazania powiatom wszystkich czynności, spełnianych dziś przez liczne jeszcze do niedawna zarządy obwodowe Funduszu. Należy uznać to stanowisko za trafne i będące niejako nakreśleniem programu na przyszłość. Ustawa z dn. 18-go lipca 1924 r. pozwala na przekazanie instytucjom zastępczym wszystkich funkcji zarządów obwodowych i przekazanie tych funkcji wydziałom powiatowym winno być dalszym i niedalekim etapem w organizacji sieci instytucji zastępczych Funduszu Bezrobocia, dającym właściwą decentralizację i oszczędność.

*) Ankieta Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego wśród powiatowych zw. samorządowych, które zawarły umowy z F. Bezrobocia. 1927 r.

**) W. Gajewski: O współpracy z Funduszem Bezrobocia. „Samorząd” nr. 4 z r. b.

II.

Zarzuty p. starosty Kasprzaka sprowadzają się do następujących punktów: 1) wzór umowy z Funduszem Bezrobocia gwarantuje prawa tylko Funduszowi, 2) umowa wkłada na wydziały powiatowe obok określonych, także i nieokreślone obowiązki, których wypełnienia powiat na ślepo nie może się podjąć, 3) wydział powiatowy jako władza nie może w żadnym wypadku założyć od Funduszu Bezrobocia — instytucji wprowadzonej publiczno - prawnej, jednak o charakterze społecznym, 4) wydział powiatowy nie odpowiada warunkom, określonym w ustawie z dn. 18-go lipca 1924 r. dla instytucji zastępczych, nie jest bowiem ani gminą, ani instytucją społeczną o charakterze publiczno - prawnym.

Z powyższych zarzutów dwa pierwsze formalnie były, lecz nie są obecnie, słuszne. Wzór umowy, przedstawianej przez Fundusz Bezrobocia wydziałom powiatowym do zawarcia istotnie zawierał punkty dla nich niewygodne, bowiem warunkował dla Funduszu Bezrobocia możliwość wypowiedzenia umowy w każdej chwili, zaś dla wydziałów powiatowych za trzymiesięcznym wypowiedzeniem (zgodnie zresztą z brzmieniem ustawy z 18-go VII.1924), oraz w sposób nieokreślony zobowiązywał wydziały powiatowe do wypełniania poleceń, w zakresie objętym umową, oraz wydawanych pozatem w związku z wykonywaniem objętych czynności.

Wzór umowy został jednak zmieniony, przyczem usunięte zostały teń mogące budzić wątpliwości punkty *), spór przeto stał się bezprzedmiotowym. Nie można uważać za kamień obrazy pozostawienie dla organów Funduszu Bezrobocia prawa do kontroli w zakresie czynności, do których powiat zobowiązał się dobrowolnie. Kontrola ta — w praktyce jest instruowaniem, bowiem nic nie stoi na przeszkodzie powiatowi zrzec się umowy, gdyby wydział niewłaściwie zachowanie się drugiej strony. Fundusz Bezrobocia zdaje się do dobrze rozumieć, to też w praktyce stara się utrzymywać z powiatami jaknajlepsze stosunki. Kwestja, że Wydział Powiatowy jest władzą, nie może odgrywać tu decydującej roli. Umowę zawiera nie Wydział Powiatowy, lecz powiatowy związek samorządowy, mający uprawnienia do zawierania wszelkich, dopuszczalnych dla związków samorządowych umów, wykonanie zaś tych umów należy do Wydziału Powiatowego jako jego organu wykonawczego. W umowach o pożyczkę np. z Banku Komunalnego, powiatowy związek samorządowy zobowiązuje się poddać wymaganiom statutu Banku, czego jednak niepodobna uważać ani za ubliżające, ani niebezpieczne dla Wydziału Powiatowego. Jeżeli odrzucimy kwestję niesprecyzowanych w umowie jakichś poleceń, oraz kwestję kontroli, ewentualnie źle pojętej, — to w umowie z Funduszem Bezrobocia nie można dopatrzeć się jakichś specjalnych cech, któreby nie pozwoliły powiatowemu związkowi samorządowemu na jej zawarcie. Także obawa p. starosty Kasprzaka, iż powiatowy związek komunalny nie może objąć zastępstwa Funduszu Bezrobocia, bowiem w ustawie z dn. 18-go lipca 1924 r. jest mowa tylko o gminach i o instytucjach społecznych o charakterze publiczno - prawnym, nie wydaje się być słuszną. Być może, iż fakt używania przez szanownego autora wyrazu „Wy-

*) Wzór umowy p. str. 322.

dział powiatowy" a nie „powiatowy związek samorządowy" powoduje nieporozumienie. To bowiem, że — wydział powiatowy jest w pewnych momentach władzą nie odejmuje powiatowemu związkowi samorządowemu jego charakteru organizacji społecznej (wprawdzie przymusowej) w szerokim tego słowa znaczeniu. Skoro ustawa mówi ogólnie o instytucjach społecznych o charakterze publiczno - prawnym — to nie może tu być wątpliwości, że i powiatowe związki samorządowe należą do rzędu tych instytucyj. Na pytanie: czy może Fundusz Bezrobocia w drodze umowy przelać swe atrybucje na inną instytucję — dają odpowiedź art. 20 — 23 ustawy, zawierające wyraźne upoważnienie dla Funduszu Bezrobocia do tego rodzaju posunięć.

III.

Nie więc względy formalne mogą stanąć na przeszkodzie powiatowym związkom samorządowym do zawierania umów z Funduszem Bezrobocia. Czy są jakie względy rzeczowe? Niewątpliwie są. Ankieta Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, wspomniana na wstępie, zebrała wiele odpowiedzi, stwierdzających, że zastępstwa Funduszu są kłopotliwe, że przysparzają często wiele pracy, której koszty nie znajdują pokrycia w otrzymywanych umownych procentach. Są to poważne względy nie na tyle jednak, by zrównoważyć dodatnie strony objęcia zastępstwa przez powiatowy związek samorządowy.

Wskazywano je w artykułach poprzednich tej sprawie poświęconych, niema więc potrzeby do tego tematu nawracać. Pominąwszy bezpośrednio korzyści, jakie osiąga Fundusz Bezrobocia, a są to także korzyści ogólnie - społeczne, należy wskazać na udogodnienia osiągnięte przez gminy, które mają do czynienia z bliskim Wydziałem Powiatowym, nie zaś z Zarządem Obwodowym, na kontrolę, jaką ma Wydział Powiatowy w swych rękach i pomoc, jaką może gminom okazać, w wypełnianiu obowiązków, do jakich zostały ustawą z dnia 18-go lipca 1924 r. zobowiązane. Z chwilą, gdy Fundusz Bezrobocia przeszedł na szerokie posługiwanie się instytucjami zastępczymi, lepiej jest, jeżeli akcja ogniskuje się w wydziałach powiatowych, niż np. w powiatowych kasach chorych, lub urzędach pośrednictwa pracy, chociaż te, jako nieliczne, nie mogą być brane pod uwagę, jako podstawa szerokiej decentralizacji.

WZÓR UMOWY.

- 1) Na mocy art. 22 ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 67/24, poz. 650) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 2.IX.1924 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 79/24, poz. 771) wymieniony Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia powierza . . . . . (nazwa instytucji zastępczej) zastępcze wykonywanie w swem imieniu następujących czynności:
    - a) rejestracji, ewidencji i kontroli wstępnej i stałej, bezrobotnych, ubiegających się o zasiłki z Funduszu Bezrobocia,
    - b) wypłacanie zasiłków,
    - c) egzekwowanie należnych Funduszowi Bezrobocia od zakładów pracy zaległych wkładek i kar za zwłokę.
  - 2) W zakresie wyżej wymienionych czynności przysługują . . . . . (instytucja zastępcza) uprawnienia, posiadane w tej mierze przez Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia.
  - 3) (nazwa instytucji) . . . . . wykonywać będzie od dnia . . . . . przyjęte na siebie czynności zgodnie z instrukcjami, jakie otrzyma od Funduszu Bezrobocia.
  - 4) Za wykonywanie czynności niniejszą umową przewidzianych . . . . . (instytucja) otrzymywać będzie z Funduszu Bezrobocia wynagrodzenie w wysokości:
    - . . . % od ogólnej sumy wypłaconych zasiłków,
    - i . . . % od ogólnej sumy wyegzekwowanych zaległych wkładek i kar, które wypłacane będzie po upływie każdego miesiąca.
  - 5) . . . . . (nazwa instytucji) zobowiązuje się przedstawiać do wiadomości Zarządu Obwodowego w . . . . . zestawienie kosztów administracyjnych, związanych z wykonywaniem czynności, przewidzianych w punkcie pierwszym po upływie każdego miesiąca za ubiegły okres miesięczny.
  - 6) Czynności w niniejszej umowie przewidziane wymieniona Instytucja Zastępcza wykonywała będzie na terenie . . . . .
  - 7) W związku z czynnościami w punkcie pierwszym niniejszej umowy wskazanymi Instytucja Zastępcza obowiązuje się prowadzić rachunkowość w myśl właściwych przepisów Funduszu Bezrobocia.
  - 8) Osoby upoważnione przez Organa Centralne oraz Komisję Rewizyjną, bądź Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia mają prawo do przeprowadzania kontroli sum i rachunkowości Funduszu Bezrobocia, znajdujących się w Instytucji Zastępczej, bądź w jej oddziałach oraz do badania aktów, dotyczących wykonywania omówionych w niniejszej umowie czynności.
  - 9) W razie napotykaných rzeczowych trudności przy wykonywaniu czynności Funduszu Bezrobocia . . . . . (instytucja zastępcza) zobowiązuje się zakomunikować o powyższym Zarządowi Obwodowemu Funduszu Bezrobocia w celu otrzymania odpowiednich wskazań.
  - 10) Oba stronom przysługuje prawo rozwiązania niniejszej umowy po 3-miesięcznym jej wypowiedzeniu.
- W razie stwierdzenia przez Organa Funduszu Bezrobocia, iż . . . . . działa wbrew ustalonym trybowi współpracy z Funduszem Bezrobocia, Zarząd Obwodowy F. B. ma prawo rozwiązać niniejszą umowę w każdej chwili.

R. Grochowski.

Przegląd orzecznictwa

WAŻNY DLA SAMORZĄDU WYROK N. T. A. W SPRAWIE DODATKÓW DO OPŁAT OD PATENTÓW NA WYRÓB I SPRZEDAŻ TRUNKÓW.

(H.). Według art. 11 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, gminy miejskie, a poza ich obszarem powiatowe związki komunalne, mogą pobierać dodatki do opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i

spirytusowych, pobieranych na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 23.X.1922 r. (Dz. Ust. Nr. 95, poz. 879), rozporządzenie zaś wykonawcze wyjaśniło, że dodatki powyższe powinny być pobierane od każdorazowej opłaty państwowej. Przepis rozporządzenia wykonawczego pozostawał w związku z ówczesną inflacją marki polskiej, wskutek której stawki opłat państwowych, ustalone w wymienionym rozporządzeniu Rady Ministrów, musiały być ustawicznie co pewien czas podwyższone.

Gdy jednakże w r. 1924 ustawa o monopolu spirytusowym znacznie podwyższyła stawki opłat państwowych od patentów, a nie wspomniała o dodatkach komunalnych, wydało Mstwo Skarbu okólnik z dn. 7.XII. 1924 r. L. DPO. 2742/VIII, w którym wyjaśniło, że podstawą wymiaru dodatków komunalnych są nadal opłaty państwowe w wysokości, ustalonej rozporządzeniem Rady Ministrów z r. 1922 z uwzględnieniem dalszych ich podwyżek, a nie opłaty, ustalone w ustawie o monopolu spirytusowym.

Szereg związków komunalnych, przedewszystkiem zaś większe miasta, dla których sprawa ta przedstawia dość poważny interes finansowy, zaskarżyły okólnik Mstwa Skarbu do Najw. Trybunału Administracyjnego. Na pierwszy ogień w N. T. A. poszła skarga gminy m. Lwowa i N. T. A., po rozpatrzeniu jej w dn. 23 lutego 1928 r. wydał wyrok pod l. rej. 2790/25, którym uchylił zaskarżone zarządzenie Mstwa Skarbu, jako niezgodne z ustawą, czyli stwierdził, że dodatki komunalne do państwowych opłat od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych obliczane być mają w stosunku do każdorazem pobieranych opłat państwowych.

W motywach wyroku N. T. A. czytamy, co następuje:

„Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. Dz. U. poz. 879, wydane na zasadzie ustawy z dnia 10 maja 1921 r. Dz. U. poz. 248 i ustawy z dnia 4 sierpnia 1922 r. Dz. U. poz. 607, które na cały obszar Rzeczypospolitej rozciągnęło moc obowiązującą

postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych, ustaliło w paragrafie 2-im wysokość opłat od patentów na wyrób trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych i t. p.

Stawki tych opłat były kilkakrotnie podwyższone (rozp. Rady Ministrów z dn. 21 grudnia 1922 r. Dz. U. poz. 1037, 24 maja 1923 r. Dz. U. poz. 401, 26 listopada 1923 r. Dz. U. poz. 1000) wreszcie rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 24 grudnia 1923 r. Dz. U. poz. 1148, wydanem na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. Dz. U. poz. 1044, zostały zwaloryzowane wedle wartości franka złotego.

Ustawa o tymcz. uregul. finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. U. poz. 747 postanawia w ustępie 1-szym art. 11, że gminy miejskie na swym obszarze mogą pobierać dodatki do opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych, „pobieranych na zasadzie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 95 poz. 879”, a w drugim ustępie tegoż artykułu określa maksymalną wysokość tych dodatków na 100 wzgl. 200% „opłaty państwowe”.

Następnie ustawa o monopolu spirytusowym z dn. 31 lipca 1924 r. Dz. U. poz. 756 unormowała na nowo w art. 78 wysokość opłat patentowych od miejsc sprzedaży i wyrobu napojów alkoholowych, wedle dołączonej do tej ustawy taryfy, nie poruszając zupełnie sprawy dodatków komunalnych do tych opłat.

W klauzuli derogatoryjnej, zawartej w ustępie 3-cim art. 96, ustawa wspomniana uchyla „dotychczas

W A L C E S Z O S O W E

PAROWE: jednocyldrowe i „COMPOUND” — 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18 i 20 ton.

ROPOWE: motorowe — 8, 10, 12 i 14 tonowe.

W S Z E C H Ś W I A T O W E J F A B R Y K I

MARSHALL, SONS & Co (Anglja)

Specjalne patentowane palenisko. Cylindryczne suwaki. 4-o trybowy dyferencjał. Zamienna dymnica kotła.

Specjalnie skonstruowane koła (walce), szprychy walców odlane razem z piastą.

Szybka zamiana obręczy.

Zużycie paliwa:

75 kg. na 8 godzin w 8 tonowym walcu
do 180 kg. na 8 godzin w 16 ton. walcu.

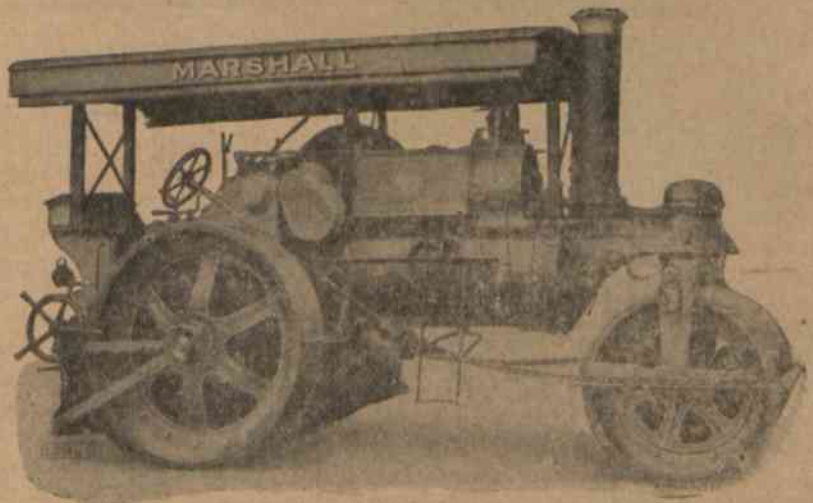
Bardzo dogodne warunki płatności.

Wyłączne przedstawicielstwo
na Polskę

SPÓŁKA HANDLOWO-ROLNICZA
„K O O P R O L N A”

Warszawa, Kopernika 30,
telefon 141-14.

Wydział maszynowy.

obowiązujące ustawy i rozporządzenia, wydane w sprawach, unormowanych niniejszą ustawą."

Tem samem uchylone zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. Dz. U. poz. 879, o ile ono normuje sprawy objęte powyższą ustawą, a w szczególności wysokość opłat od patentów, określoną w art. 78 ustawy o monopolu spirytusowym i dołączonej do niego taryfie.

Władza 1-ej instancji, a za nią i władza pozwana, stoją na stanowisku, iż rozporządzenie to i zawarte w niem stawki opłat od patentów stanowią i nadal podstawę do obliczania wysokości dodatków komunalnych, to znaczy, że procentowa skala dodatków komunalnych ma być obliczona nadal w stosunku do stawek w rozporz. z dnia 23 października 1922 r., o wysokości, określonej ostatecznie rozporządzeniem waleryjacyjnem Ministerstwa Skarbu z dnia 24 grudnia 1923 r. Dz. U. poz. 1.148, a nie w stosunku do stawek, ustalonych w art. 78 ustawy o monopolu spirytusowym.

Zapatorywanie swe władza opiera na tem, iż ustawa o monopolu spirytusowym nie zawiera w tym względzie żadnych przepisów, natomiast ustawa o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych w przepisie, upoważniającym związki komunalne do poboru dodatków, wymienia jako podstawę prawną wyraźnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. Dz. U. poz. 879, czyli innymi słowy władza wychodzi z założenia, iż przez przytoczenie tego rozporządzenia w ustawie o finansach komunalnych, zachowało ono nadal moc obowiązującą, — jednak tylko wyłącznie w stosunku do dodatków komunalnych.

Najwyższy Trybunał Administracyjny nie uznał tego zapatorywania za uzasadnione.

Przedewszystkiem przytoczona wyżej klauzula derogatoryjna, zawarta w art. 96 ustawy o monopolu spirytusowym, uchylając bezwzględnie dotychczas obowiązujące ustawy i rozporządzenia, wydane w sprawach, unormowanych tą ustawą, nie pozostawia wątpliwości, iż za taki, podlegający uchyleniu przepis. uważane być

musi także rozporządzenie Rady Ministrów z 23 października 1922 r. Dz. Ust. poz. 879, o ile ono normuje sprawy, objęte powyższą ustawą, a w szczególności wysokość opłat od patentów, określoną w art. 78 ust. o monopolu spirytusowym i dołączonej do niego taryfie.

Następnie rozporządzenie z r. 1922 zostało przytoczone w ustawie o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych w ustępie 1-szym art. 11, dotyczącym podstawy prawnej poboru opłat, a bynajmniej nie w związku z przepisem ustępu 2-go tegoż artykułu, odnoszącym się do określenia maksymalnej wysokości tych opłat.

Powołanie pomienionego rozporządzenia miało widocznie na celu usunięcie możliwych wątpliwości co do istoty opłat, mających służyć za podstawę do wymiaru dodatku komunalnego, a to wobec tego, iż pojęcie „patentów“, będących przedmiotem rozporządzenia z 23 października 1922 r., znane było poprzednio tylko w jednej części Państwa, w pozostałej zaś przedstawiało się jako rzecz zupełnie nowa.

Trybunał zauważa przytem, że aczkolwiek zasadniczo możliwem by było tego rodzaju uregulowanie sprawy, iż w razie podwyższenia pewnej daniny publicznej na rzecz Skarbu Państwa, dodatki komunalne pozostają nadal obliczane w stosunku procentowym od pierwotnej wysokości daniny, — to jednak takie unormowanie poboru dodatków komunalnych wymagałoby pozytywnego przepisu, jaki np. zawiera w odniesieniu do państwowych podatków gruntowych rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 kwietnia 1924 r. Dz. U. poz. 339, które w paragrafie 2-m głosi, iż kwoty, powstałe z podwyżki państwowego podatku gruntowego, nie służą za podstawę do obliczenia dodatków na rzecz związków samorządowych. O ile jednak idzie o opłaty od patentów akcyzowych, brak takiego pozytywnego przepisu.

Z powyższych względów należało zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą, uchylić."

Dookoła spraw samorządowych

KOMUNALNY FUNDUSZ POŻYCZKOWO - ZAPOMOGOWY.

(H.). Stworzony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej w dn. 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 448) komunalny fundusz pożyczkowo - zapomogowy ulokowany został, jak wiadomo, w Polskim Banku Komunalnym, który nim zawiaduje stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 17 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 783).

Na rachunek powyższego funduszu wpłynęło do Polskiego Banku Komunalnego do dn. 1 kwietnia b. r. 1.830.294 zł. 66 gr., zaś w dn. 13 kwietnia b. r. Mstwo Spr. Wewn. przekazało za drugą połowę marca jeszcze 147.121 zł. 38 gr., tak, że do końca I kwartału 1928 r. fundusz urósł do wysokości 1.977.416 zł. 04 gr. Do dnia

1 kwietnia b. r. przyznano związkom komunalnym pożyczek na ogólną sumę 710.000 zł.

Po doliczeniu procentów, należnych funduszowi do dn. 1 kwietnia b. r. z jednej strony od P. B. K. (3.601 zł. 62 gr.), z drugiej zaś od związków komunalnych z tytułów udzielanych im z funduszu pożyczek (9.250 zł.), ogólna suma, do jakiej wzrósł fundusz z końcem I kwartału 1928 r., wyraża się w kwocie 1.990.267 zł. 66 gr., czyli blisko 2 miliony złotych.

W powyższem zestawieniu uderza mała stosunkowo kwota udzielonych związkom komunalnym pożyczek (710.000 zł.); powodem tego, jak się dowiadujemy, jest mała stosunkowo liczba zgłoszeń o pożyczki ze strony związków komunalnych.

Należałoby zatem zwrócić związkom komunalnym uwagę na to dogodne dla nich źródło kredytowe, z którego przedewszystkiem powinny korzystać, pożyczki

bowiem, udzielane z funduszu, są stosunkowo nisko oprocentowane (6%), a w wypadkach wyjątkowo ciężkiej sytuacji związku komunalnego mogą być nawet bezprocentowe. Poza tem — procenty, płacone przez związki komunalne od tych pożyczek (niezależnie od procentów, płaconych przez P. B. K.) przyczyniają się do wzrostu funduszu, a gdy fundusz urośnie do kwoty 8 milionów złotych, procenty będą przeznaczane na bezwrotne zapomogi dla słabych finansowo związków komunalnych. Po pożyczki związki komunalne powinny się zatem zwracać przede wszystkim do komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego.

ZASADY UDZIELANIA ZWIĄZKOM KOMUNALNYM POŻYCZEK KRÓTKOTERMINOWYCH Z FUNDUSZU POŻYCZKOWO-ZAPOMOGOWEGO.

Komisja specjalna, powołana w myśl § 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 17 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 783) do rozpatrywania podań związków komunalnych o udzielenie pożyczek krótkoterminowych z funduszu pożyczkowo-zapomogowego, kierować się będzie następującymi zasadami:

1. Pożyczki krótkoterminowe z charakteru swego przyznawane są związkom komunalnym na zaspokojenie czasowego braku wolnej gotowizny, kiedy wpływy budżetowe przejściowe nie wystarczają na pokrycie bieżących wydatków związku komunalnego.

2. Pierwszeństwo do otrzymania krótkoterminowych pożyczek mają te związki komunalne, które znalazły się w ciężkiej sytuacji finansowej bądź z powodu zmniejszenia swych dochodów, przewidzianych w budżecie, wywołanego klęskami żywiołowymi, bądź wskutek konieczności szybkiego pokrycia wydatku, który zwią-

zek komunalny obowiązany jest ponieść, a którego przewidzieć nie mógł w swym budżecie (§ 6 rozporządzenia).

3. Pożyczki krótkoterminowe udzielane są również w pierwszym rzędzie tym związkom komunalnym, które znajdują się w trudnościach finansowych wskutek szczególnego swego położenia.

4. Pożyczki udzielane są tylko na potrzeby własne związków komunalnych, a więc nie mogą być w dalszym ciągu odstępowane osobom trzecim, za wyjątkiem, o ile chodzi o gminy wiejskie.

5. Nie udziela się pożyczek krótkoterminowych na zakładanie komunalnych przedsiębiorstw dochodowych. Związki komunalne, które nie wykorzystują w pełni swych uprawnień podatkowych, bez specjalnych ku temu powodów, otrzymują pożyczki najwyżej na 6 miesięcy.

6. Pożyczki krótkoterminowe przyznawane są zasadniczo na okres 3, 6 i 12 miesięcy (§ 6 rozp.).

7. W wyjątkowych wypadkach komisja może przedłużyć termin zwrotu pożyczki krótkoterminowej (p. 5) najdalej do 2-ech lat (§ 6 rozp.).

Przy decydowaniu o odroczeniu terminu spłaty pożyczki, komisja opiera się na odpowiednim wniosku bezpośredniej władzy nadzorczej nad danym związkiem komunalnym.

8. Pożyczki krótkoterminowe oprocentowane są w wysokości 6% w stosunku rocznym (§ 6 rozp.). Procenty pobierane są z góry.

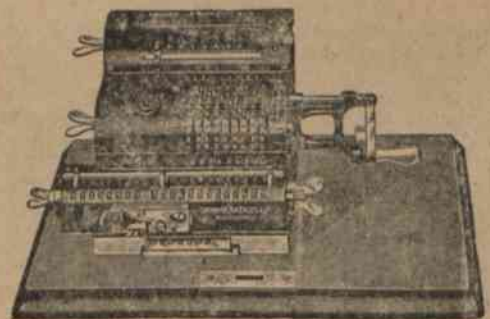
9. Pożyczki bezprocentowe udzielane są tylko w wypadkach wyjątkowo ciężkiej sytuacji finansowej związku komunalnego stwierdzonej przez bezpośrednią władzę nadzorczą nad danym związkiem (§ 6 rozp.).

10. Zarząd związku komunalnego powinien wraz z odpowiednimi materiałami finansowymi przesłać ko-

Oszczędzają czas — oszczędzają pieniądze

Najpewniejsze i najlepsze
nawet przy najbardziej skom-
plikowanych obliczeniach
maszyny do rachowania

BRUNSVIGA

Dalton

Tow. BLOCK-BRUN, Sp. Akc.
WARSZAWA — HOTEL BRISTOL

Oddziały: Kałowice, Kraków, Lwów Łódź, Poznań, Wilno Gdańsk.

misji zobowiązanie dłużne (skrypt dłużny), w którym powinna być wyrażona zgoda związku komunalnego na przekazywanie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Polskiemu Bankowi Komunalnemu należnych związkowi wpływów z dodatków komunalnych do państwowych podatków od spożycia, zużycia wzgl. produkcji oraz udziału związków komunalnych w opłacie skarbowej od spirytusu na pokrycie pożyczki, zaciągniętej z komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W ZAKRESIE UDZIELANIA KREDYTU ZWIĄZKOM KOM.

(H.). Bank Gospodarstwa Krajowego w ostatnich czasach wysunął na czoło swych zadań problem zasilania związków komunalnych pożyczkami krótko — i długoterminowymi, kładąc przytem główny nacisk na rozwój kredytów samorządowych w obligacjach komunalnych, a to ze względu na ogromne zapotrzebowanie związków komunalnych na kredyty inwestycyjne.

Działalność B. G. Kr. w powyższym zakresie, począwszy od r. 1925, ilustrują następujące cyfry:

W r. 1925 udzielił B. G. Kr. związkom komunalnym tylko dwie pożyczki na sumę 1.690.000 zł., w r. 1926 — 6 pożyczek, na sumę 1.830.000 zł., w roku zaś 1927, do dn. 30 czerwca, 46 pożyczek na sumę 11.326.000 zł., razem 54 pożyczki na sumę 14.846.000

zł. Od dnia 1 lipca 1927 r., t. j. od czasu objęcia prezesury B. G. Kr. przez generała Góreckiego, do końca r. 1927, udzielił B. G. Kr. samych tylko długoterminowych pożyczek 192 na sumę 72.039.900 zł., a w pierwszym kwartale r. 1928 — 78 pożyczek długoterm. na sumę 25.530.000 zł., razem więc w tym okresie 270 pożyczek długoterminowych na sumę 97.569.900 zł.

Ogólna działalność B. G. Kr. na polu kredytowania związków komunalnych w r. 1927 i I kwartale 1928 r. przedstawia się następująco:

W roku 1927 udzielono pożyczek długoterminowych 238 na sumę 83.365.900 zł., krótkoterminowych — 87 na sumę 6.112.000 zł., razem 325 pożyczek na sumę 89.477.900 zł.

W I kwartale 1928 r. udzielono pożyczek długoterminowych 78 na sumę 25.530.000 zł., zaś krótkoterminowych 21 na sumę 2.041.000 zł., razem 99 pożyczek na sumę 27.571.000 zł.

Ogółem B. G. Kr. udzielił związkom komunalnym w r. 1927 i w I kwartale r. 1928 — 424 pożyczki na sumę 117.048.900 zł.

RADIO APARATY SPRZĘT

Najdogodniejsze warunki płatności. — Najtańsze ceny.
Cenniki i katalogi gratis.

Polska Wytwórnia RADIO-JAR

Warszawa, Krak.-Przedm. 20/22
Oddział I.

Z życia samorządu

I. POWIATU MIŃSKO - MAZOWIECKIEGO.

1) Budżet Sejmiku Mińsko-Mazowieckiego został uchwalony na posiedzeniu Sejmiku w dn. 27 i 28 lutego r. b. w następujących sumach ryczałtowych:

W dochodach.

I. Majątek komunalny	9.000,— zł.
III. Subwencje i dotacje	28.900,— „
IV. Zwroty	8.200,— „
VI. Opłaty za korzystanie z urządzeń dobra publicznego	103.450,64 „
VII. Dopłaty	140.000,— „
VIII. Udział w pod. państw.	15.000,— „
IX. Dod. do podatku państw.	179.700,— „
X. Podatki samoistne	300.339,55 „
XI. Różne	8.830,— „

Dochody nadzwyczajne.

I. Pożyczki	81.000,— zł.
II. Podatki inwestycyjne	54.350,— „
III. Zwroty	30.000,— „
IV. Zalegające opłaty i podatki	54.622,20 „
Ogółem	1.013.392,39 „

Wydatki.

I. Administracja	65.920,26 zł.
II. Majątek komunalny	610,— „
IV. Spłata długów	40.800,— „
V. Drogi i place	300.324,56 „
VI. Oświata	35.670,— „

VII. Kultura i sztuka	1.600,— „
VIII. Zdrowie Publiczne	96.091,15 „
IX. Opieka Społeczna	41.389,36 „
X. Popieranie rolnictwa	59.946,54 „
XI. Popieranie przemysłu i handlu	6.800,— „
XII. Bezpieczeństwo publiczne	13.000,— „
XIII. Różne	13.540,52 „

Wydatki nadzwyczajne.

V. Drogi i place publiczne	242500,— „
VI. Oświata	20.000,— „
VIII. Zdrowie Publiczne	30.000,— „
XIII. Różne	45.000,— „

Ogółem 1.013.392,39 zł.

2) Ze szkółek Wydziału Powiatowego wydano rolnikom w bieżącym sezonie dwa miliony sadzonek sosny na zalesienie nieużytków.

3) Prace na drogach powiatowych są już w pełnym toku.

Przygotowanie w zimie i wczesną wiosną dostatecznej ilości kamienia oraz zakupienie nowego walca daje możliwość wykorzystania w pełni sezonu budowlanego. O ile nie zajdą nieprzewidziane przeszkody, program drogowy będzie całkowicie wykonany. Przewidziana jest budowa nowych 10 km szosy oraz renowacja również 10 km.

4) W roku bieżącym w gminach wzmożła się znacznie akcja sadzenia drzew przydrożnych, która jednak napotyka na nieprzezwyciężone przeszkody w postaci braku odpowiednich drzewek do sadzenia. Aby temu choć w części zaradzić, Wydział Powiatowy zaprowadził na gruntach szpitala powiatowego szkółkę drzew parkowych i owocowych na obszarze 1 ha.

Na przyszły rok szkółka będzie mogła już wydać do 10.000 drzewek do sadzenia.

Z POW. ZW. KOMUN. W RADZYNIU.

(K. P.). W dn. 21 kwietnia 1928 r. odbyło się posiedzenie Sejmiku w Radzynie. Na porządku dziennym było uchwalenie budżetu na rok 1928/29 oraz założenie Komunalnej Kasy Oszczędności w Radzynie. Budżet uchwalono na ogólną sumę 1.291.431,27, a sprawę Kasy Oszcz. odłożono. Zestawienie wydatków i dochodów wg. działów przedstawia się jak następuje:

Z e s t a w i e n i e   w y d a t k ó w

NAZWA DZIAŁU	Wydatki zwyčajne		Wydatki nadzwyczaj.		Razem		Procento- two
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	
1. Administracja ogólna	54.369,11	—	—	—	54.369,11	—	4,21
2. Majątek komunalny	—	—	—	—	—	—	—
3. Przedsiębiorstwa kom.	—	—	—	—	—	—	—
4. Spłata długów	137.773,05	—	—	—	137.773,05	—	10,67
5. Drogi i place publ.	60.360,31	—	632.091,86	—	692.452,17	—	53,62
6. Oświata	109.820,—	—	34.026,—	—	143.846,—	—	11,14
7. Kultura i sztuka	1.770,—	—	—	—	1.770,—	—	0,14
8. Zdrowie publiczne	138.888,99	—	1.800,—	—	140.688,99	—	10,89
9. Opieka społeczna	20.080,—	—	—	—	20.080,—	—	1,55
10. Popieranie rolnictwa	40.500,—	—	—	—	40.500,—	—	3,14
11. Popieranie przemysłu i handlu	85,—	—	—	—	85,—	—	0,01
12. Bezpiecz. publiczne	6.000,—	—	500,—	—	6.500,—	—	0,50
12a. Świadczenia na rzecz innych zw. komun.	—	—	—	—	—	—	—
13. Różne	2.839,95	—	50.500,—	—	53.339,95	—	4,13
Razem	572.713,41	—	718.917,86	—	1.291.431,27	—	100

Przeciętne obciążenie daninami komunalnymi:

Ilość morgów podlegających opodatkowaniu, 265,885

Ilość mieszkańców 88271

Przeciętne obciążenie 1 morga daninami kom. 4 zł. 85 gr.

Przeciętne obciążenie 1 mieszkańca daninami komunalnymi 14 zł. 63 gr.

Z e s t a w i e n i e   d o c h o d ó w   z w y c z a j n y c h

NAZWA DZIAŁU	zł.	gr.	Procento- two
1. Majątek komunalny	—	51,—	—
2. Przedsiębiorstwa komunalne	—	—	—
3. Subwencje i dotacje	124.000,—	—	9,60
4. Zwroty	750,—	—	0,06
5. Opłaty administracyjne	100,—	—	0,01
6. Opłaty za korzystanie z urządzeń komunalnych	172.810,—	—	13,38
7. Dopłaty	35.000,—	—	2,71
8. Udział w podatkach państwowych	13.000,—	—	1,01
9. Dodatek do podatków państwowych	174.225,75	—	13,49
10. Dodatki samoistne	310.385,03	—	24,04
11. Różne	2.083,49	—	0,16
Razem	832.405,27	—	64,46
Dochody nadzwyczajne	—	—	35,54

Z e s t a w i e n i e   d o c h o d ó w   n a d z w y c z a j n y c h

NAZWA DZIAŁU	zł.	gr.
1. Pożyczka dług. w Banku Gosp. Kraj.	400.000,—	—
2. „ w Polskim Banku Kom.	25.000,—	—
3. Podatek inwestycyjny	34.026,—	—
Razem	459.026,—	—
Razem dochodów zwyčajnych	832.405,27	—
„ „ nadzwyczajnych	459.026,—	—
O g ó l n a s u m a	1.291.431,27	—

Cechą charakterystyczną budżetu jest 53% wydatków na drogi w związku z budową 9 klm. nowej drogi bitej Niewęgosz — Suchowola — Zminne, oraz wydatki nadzwyczajne na założenie Kasy Oszczędnościowej, przyczem 25000 na kapitał zakładowy przeznaczono z ogólnych funduszy budżetowych a 25000 z pożyczki. Spłatę pożyczki zaciągniętej na budowę nowej drogi oparto na wpływach z opłat drogowych, a nie z ogólnych funduszy budżetowych. Jest rzeczą niezmiernie doniosłą, czy władze nadzorcze zgodzą się na zatwierdzenie takiego statutu drogowego, który prócz wydatków drogowych przewiduje i spłatę pożyczki, w przeciwnym jednak razie nie znajdzie się pokrycia na spłatę pożyczki.

W dn. 29 kwietnia Sejmik uchwalił założyć Komunalną Kasę Oszczędności z siedzibą w Radzynie, oraz przyjął statut tej Kasy opracowany przez Wydział Powiatowy na podstawie statutu wzorowego, dołączonego do Rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dn. 26.III.1928 r. (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 424) oraz dokonał wyboru członków Rady i Komisji Rew. Kasy. Na temże posiedzeniu uchwalono statut o opłatach drogowych, przewidujący obciążenie gruntów w wysokości 100% zasadniczego państwowego podatku gruntowego.

Z POWIATU ŁASKIEGO.

W dniu 14-m kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Sejmiku Powiatowego, na którym uchwalono budżet powiatowego związku komunalnego na rok 1928/29 w rozchodach i dochodach na sumę 1.986.000 zł. W sumie tej mieści się budżet nadzwyczajny na sumę 580.000. Najpoważniejszą pozycję w budżecie zwyčajnym stanowi budżet drogowy, zamykający się tak po stronie dochodów jak i rozchodów sumą 826.639 zł.

Budżet nadzwyczajny (inwestycyjny) wykazuje po stronie wydatków następujące pozycje:

Na podwyższenie kapitału zakładowego Kasy Oszczędności powiatu Łaskiego	30.000 zł.
Pożyczka na budowę elektrowni w Lutomierniku	20.000 „
Na budowę nowych dróg	90.000 „
Na budowę sali gimnastycznej, klasy przyrodniczej gimnazjum powiatowego w Łasku	34.585 „
Pożyczka gminom na budowę rzeźni w Widawie, Szczercowie i Zelowie	45.000 „
Na budowę powiatowego przytułku dla starców i kalek w Łasku	230.988 „
Na dokończenie budowy gmachu szkoły rolniczej w Sędziejewicach	109.500 „

Po stronie dochodów:

Pożyczka od Min. Rolnictwa na budowę szkoły rolniczej w Sędziejewicach	35.375 zł.
Pożyczka z Banku Gospodarstwa Krajowego na budowę przytułku dla starców i kalek w Łasku, budowę rzeźni w Szczercowie, Lutomierniku, Zelowie i Widawie oraz na kapitał zakładowy Kasy Oszczędności pow. Łaskiego	380.000 „
Opłaty i dopłaty drogowo na budowę nowych dróg w powiecie	82.155 „
Podatek inwestycyjny	52.845 „
Od Min. Rolnictwa subwencja na budowę Szkoły Rolniczej w Sędziejewicach	24.250 „
Od Ministerstwa Robót Publicznych na budowę nowych dróg	8.000 „

Pozatem Sejmik uchwalił w tym samym dniu zaciągnąć pożyczkę zł. 150.000 w Państwowym Banku Rolnym dla Powiatowej Kasy Oszczędności na potrzeby rolnictwa, 50.000 zł. w Banku Gospodarstwa Krajowego dla Kasy Oszczędności na potrzeby rzemiosła i drobnego przemysłu, 30.000 zł. w Państwowym Banku Rolnym dla Kas Oszczędności pow. Łaskiego, na zakup ziarna siewnego dla drobnych rolników.

Na zebraniu gminnym gminy Zelów w dniu 31 marca 1928 r. uchwalono przystąpić do budowy elektrowni, zaciągając na ten cel pożyczkę w wysokości 50.000 złotych w zlocie w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie.

KONKURSY ROLNICZE W POW. BRZEZIŃSKIM.

Celem podniesienia kultury rolnej w powiecie brzezińskim powiatowy związek komunalny wstawia do budżetu kwotę zł. 30.000.— na nagrody dla wzorowo zorganizowanych gospodarstw

rolnych. Celem zrealizowania tych zamierzeń wyłoniono Komitet Konkursowy, nad którym protektorat honorowy przyjął łaskawie Minister Rolnictwa Niezabytowski, zaś godności członków honorowych przyjęli: Wojewoda Łódzki Jaszczolt, Prezes C. T. R. p. Fudakowski i Prezes C. Z. K. R. Wilkowski. Na odbytem w dn. 16 b. m. posiedzeniu organizacyjnym tego Związku wybrano jako przewodniczącego Komitetu, Przewodniczącego Wydziału Starostę Szymona Tuleckiego oraz przewodniczących następujących sekcji: Sekcji ułożenia warunków konkursu Pana Naczelnika Wydziału Rolnictwa Urz. Wojew. w Łodzi p. Zygmunta Szostaka, Sekcji propagandy p. Zygmunta Pietraszewskiego, właściciela dóbr Drzazgowa - Wola.

Warunki konkursu będą podane ludności powiatu zapomocą ogłoszeń, rozstrzygnięcie konkursu nastąpi z końcem roku 1931.

Nagrody za wzorowo urządzone gospodarstwa będą wynosiły niezależnie od listów pochwalnych i innych odznaczeń kwoty pieniężne sięgające do wysokości 8.000 zł.

PRZYJĘCIE OSRODKA PAŃSTWOWEGO NIEWIESZ POW. TURECKIEGO.

Dnia 13-go kwietnia r. b. delegaci Wydziału Pow. z członkiem Wydziału Ks. Kan. Cyranowskim na czele przyjęli od kontrolera majątków państwowych Województwa Łódzkiego p. Michniewicza ośrodek majątku państwowego Niewiesz, przestrzeni około 28 morgów gruntu ornego i łąki, w tem znaczna przestrzeń ogrodu owocowego i parku, oraz dwór i zabudowania gospodarcze.

Majątek ten, który został przeznaczony dla Sejmiku Powiatowego na urządzenie w nim niższej szkoły rolniczej żeńskiej, przyjęto w stanie nadzwyczaj zdewastowanym i skutkiem tego nie nadającym się obecnie na cel powyższy. Trzeba będzie uprzednio porobić znaczne nakłady, a przede wszystkim doprowadzić do porządku dwór, który w dzisiejszym stanie nie mógłby być zamieszkanym.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Wydatki i dochody gmin wiejskich w województwach centralnych w r. 1926

W miarę opracowywania otrzymywanego materiału Główny Urząd Statystyczny publikuje go w formie tablic w „Wiadomościach Statystycznych”.

W Nr. 5 „Wiadomości Statystycznych” zostały ogłoszone wydatki i dochody gmin wiejskich w województwach centralnych.

Dane te są częściowe, albowiem obejmują wydatki i dochody gmin wiejskich trzech powiatów z każdego województwa.

Porównyując liczby 1926 r. z 1925 r., możemy przedewszystkiem stwierdzić znaczny wzrost wydatków.

Wydatki rzeczywiste gmin wiejskich wzrosły z 61646086 zł. w r. 1925 na 7513500 zł. w r. 1926, przy czem wydatki zwyczajne zwiększyły się silniej niż wydatki nadzwyczajne.

Wzrost wydatków zaległych natomiast jest większy niż przeciętne zwiększenie się rozchodów.

Wydatki na administrację ogólną pomimo, że w liczbach bezwzględnych wzrosły z 24966222 zł. w r. 1925 na 2678297 zł. w r. 1926, jednak w budżetach gmin wiejskich straciły na znaczeniu. W tym samym mniej więcej stosunku, co rozchody rzeczywiste, zwiększyły się wydatki na oświatę, wówczas, gdy wydatki na utrzymanie dróg kołowych zmniejszyły się z 254380 zł. w r. 1925 na 235938 zł. w r. 1926.

Procenty i amortyzacja pożyczek w r. 1926 w stosunku do r. 1925 wykazują pewien wzrost. Należy przypuszczać, że z dalszą poprawą i stabilizacją stosunków gospodarczych pozycje te będą z roku na rok wzrastały.

Bardzo silnie zwiększyły się wydatki na popieranie rolnictwa, handlu i przemysłu, jednak w ustosunkowaniu się rozchodów rzeczywistych mają znaczenie minimalne.

Wydatki na opiekę społeczną, zdrowotność i świadczenia na rzecz innych związków prawa publicznego nie

są w zupełności porównalne, wobec zmiany metod, stosowanych przy opracowaniu zamknięć rachunkowych gmin wiejskich w r. 1926.

W wydatkach nadzwyczajnych ponad ogólne zwiększenie się rozchodów, wzrosły wydatki na budowę budynków gminnych, zakładanie telefonów i t. p.

Na budowę i zakładanie szkół samorządy gminne w r. 1926 wydały o 25453 zł. więcej niż w r. 1925. Pozostałe wydatki nadzwyczajne w r. 1926 zmniejszyły się, niektóre nawet wynoszą zaledwie $\frac{1}{4}$, jak np. wydatki na budowę i urządzenie przychodni, studzien, kanalizacji i t. p.

Przy rozpatrywaniu znaczenia poszczególnych wydatków w budżecie gmin wiejskich uwzględniamy tylko kilka grup rozchodów, na które gminy wiejskie przeznaczają większą część zdobytych środków.

Z tablicy Nr. 2 widzimy, że najpoważniejszą pozycję w budżetach gmin wiejskich województw centralnych stanowią w sumie ogólnej wydatki na koszty administracji 35,6%, najmniej 24,2% w gminach pow. włocławskiego, najwięcej 54,9% w gminach pow. białostockiego.

Na szkolnictwo, t. j. utrzymanie szkół ludowych, gminy wydają 19,3%.

W poszczególnych powiatach wydatki na oświatę ulegają znacznym wahanom, od 12,0% w gminach powiatu ostrowskiego, do 27,2% w gminach powiatu lubelskiego.

Wydatki na zdrowotność zajmują w budżetach gmin miejsce trzecie. Znaczne ich zwiększenie się w liczbach względnych w r. 1926 (9,6% ogółu rozchodów rzeczywistych) tłumaczy się tem, że gminy w tym roku wydatkowały znacznie więcej na pokrycie kosztów leczenia chorych w szpitalach obcych (przeważnie w szpitalach powiatowych związków komunalnych).

Tablica Nr. 1.

Wydatki gmin wiejskich.

W złotych

Rok 1926

Wyszczególnienie	W o j e w ó d z a										Białystok											
	Warszawa	Lódź	Kielce	Lublin	Sokółów	Augu- stów	Biały- stok	Oś- trów	Ma- ków	War- szawa		Wło- clawek	Koło	Piotr- ków	Stupca	Będzin	Kozie- nice	Opat- ów	Hrubie- szów	Lublin	Sokółów	
Ogółem 15 powiatów zarok 1925	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	237	
Ogółem 15 powiatów zarok 1926	1 518 850	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	1 502 983	
Wydatki ogółem	13 662 182	18 911 184	333 913	1 796 171	791 704	1 025 573	448 654	404 475	157 812	105 287	90 532	148 337	183 977	4 787 252	802 550	1 155 446	1 407 884	2 104 596	787 804	735 392	816 707	728 308
A. Wydatki rzeczowe	6 164 608	7 513 500	180 400	796 918	434 280	448 654	404 475	157 812	105 287	90 532	148 337	183 977	4 787 252	802 550	1 155 446	1 407 884	2 104 596	787 804	735 392	816 707	728 308	
a. Wydatki zwyczajne	4 717 709	5 635 786	149 677	706 327	251 910	404 475	404 475	157 812	105 287	90 532	148 337	183 977	4 787 252	802 550	1 155 446	1 407 884	2 104 596	787 804	735 392	816 707	728 308	
Administracja ogólna	2 496 622	2 678 297	83 821	324 799	105 287	157 812	105 287	157 812	105 287	98 532	206 943	223 515	352 492	162 479	206 943	223 515	246 848	102 000	130 681	132 555	129 617	
Oświata	1 206 904	1 451 108	38 860	205 717	72 445	104 185	104 185	104 185	104 185	51 661	104 717	112 148	165 308	83 410	104 717	112 148	210 363	83 719	41 255	32 745	33 480	
Sztuka i kultura	3 993	8 091	—	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Opieka społeczna	72 448	84 980	1 342	17 431	5 194	5 292	5 292	5 292	5 194	5 174	34 426	2 266	34 426	2 266	5 536	1 016	250	1 055	170	4	300	
Zdrowotność i szpitalni- ctwo	347 888	42 329	149	6 837	8 772	—	—	—	—	977	13 277	421	13 277	421	26	507	4 043	259	2 455	1 206	274	
Weterynaria	14 691	13 246	—	6 873	—	—	—	—	—	—	3 720	—	3 720	—	—	669	—	562	822	600	—	
Bezpieczeństwo publiczne	137 406	116 512	1 649	12 259	717	401	401	401	717	3 124	18 461	19 904	18 461	19 904	7 037	11 607	8 317	4 539	1 826	1 430	2 290	
Popieranie rolnictwa, przem. i handlu	482	11 268	—	9 654	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	300	22 272	132	692	—	390	—	
Utrzymanie dróg kołowych	254 380	235 938	2 289	17 407	1 475	12 249	12 249	12 249	1 475	6 772	38 211	5 036	38 211	5 036	9 173	22 272	30 046	5 570	17 824	3 012	3 085	
Świadczenia na rzecz in- nych związków prawno- publicznych	33 732	812 976	18 962	78 822	45 656	115 355	115 355	115 355	45 656	53 549	91 766	54 023	91 766	54 023	68 075	20 811	110 684	23 426	5 285	3 900	25 830	
w tym na zdrowotność	—	678 717	18 012	51 123	42 882	100 805	100 805	100 805	42 882	49 821	71 371	49 426	71 371	49 426	62 021	18 411	82 150	14 551	3 684	3 217	21 267	
Utrzymanie majątku gmi- ny	15 040	13 217	—	1 430	5 610	—	—	—	—	—	2 387	111	2 387	111	—	1 004	2 180	—	—	—	—	
Deficyty przedsiębiorstw	—	2 427	—	—	—	—	—	—	—	—	2 427	—	2 427	—	—	—	—	—	—	—	—	
Procenty i amortyzacja	40 354	46 954	—	14 692	3 248	1 550	1 550	1 550	3 248	—	12 564	—	12 564	—	1 288	—	12 033	—	—	—	—	
długów	93 769	118 443	2 605	9 856	3 506	7 541	7 541	7 541	3 506	5 579	26 360	6 833	26 360	6 833	4 544	6 220	13 944	3 339	2 992	2 613	1 579	
Różne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b. Wydatki nadzwyczaj- ne	594 358	664 544	3 448	18 964	56 528	27 059	27 059	27 059	56 528	14 398	290 883	14 693	290 883	14 693	50 063	43 612	17 641	89 822	19 632	8 588	4 856	
Budowa budynku gminne- go i t. p.	107 245	155 610	3 104	4 029	14 264	25 309	25 309	25 309	14 264	5 410	7 094	4 900	7 094	4 900	33 411	14 584	6 930	23 426	5 285	3 900	25 830	
Budowa i urządzenie szkół	339 981	365 434	—	9 462	41 864	1 750	1 750	1 750	41 864	8 988	234 565	—	234 565	—	10 182	27 058	3 611	19 639	3 684	3 217	21 267	
Budowa i urządzenie przy- chodni, studzien, kana- lizacji i t. p.	3 941	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Budowa dróg kołowych	88 221	86 041	—	2 000	—	—	—	—	—	—	47 502	—	47 502	—	—	1 970	7 100	13 652	1 549	4 379	4 756	
Splata długów	7 708	4 062	—	2 092	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Inne	47 262	52 397	344	1 381	400	—	—	—	400	—	1 722	9 793	1 722	9 793	6 470	—	—	—	—	—	—	
c. Wydatki zaległe	852 541	1 213 170	27 275	71 627	125 842	17 120	17 120	17 120	125 842	13 328	208 614	83 613	208 614	83 613	159 445	61 329	112 984	58 844	67 337	54 396	71 523	
B. Sumy obrotowe	7 497 574	11 397 684	183 513	989 253	357 424	576 919	576 919	576 919	357 424	247 198	3 522 633	369 761	3 522 633	369 761	537 801	901 965	1 331 829	472 689	444 518	575 101	449 751	
<i>Wydatk. rzecz. na mieszk.</i>	4 06	5 00	3 71	5 75	6 50	4 96	4 96	4 96	6 50	3 76	6 87	3 96	6 87	3 96	4 69	5 54	5 53	4 80	5 42	2 74	3 67	
<i>Wyd. zwycz. na mieszk.</i>	3 11	3 75	3 08	5 09	3 77	4 47	4 47	4 47	3 77	3 35	4 16	3 06	4 16	3 06	3 10	4 39	4 60	3 34	3 80	2 02	2 62	

a) Po uwzględnieniu zmian administracyjnych.

b) Wobec zmiany metod opracowania liczby dla r. 1925 i 1926 nie są porównalne.

Tablica Nr. 2.

Ważniejsze wydatki w % wydatków rzeczywistych.

Województwa Powiaty	Wydatki zwyczajne						Wydatki nadzwyczajne				Wydatki zaległe
	Ogółem	Koszty admin.	Szkol- nictwo	Zdro- wotność	Bezpiec. publiczne	Utrzyma- nie dróg	Ogółem	Admin. ogółem	Budowa szkół	Budowa dróg	
Ogółem 1925	76,5	40,5	19,6	5,6	2,2	4,1	9,7	1,8	5,5	1,4	13,8
Ogółem 1926	75,0	35,6	19,3	9,6	1,6	3,1	8,9	2,1	4,9	1,1	16,1
Woj. Warszawskie											
Maków	83,0	46,5	21,5	10,1	0,9	1,3	1,9	1,7	—	—	15,1
Warszawa	88,6	40,7	25,8	7,3	1,5	2,2	2,4	0,5	1,2	0,2	9,0
Włocławek	58,0	24,2	16,7	11,9	0,2	0,3	13,0	3,3	9,6	—	29,0
Woj. Łódzkie											
Koło	90,2	35,2	23,2	22,5	0,1	2,7	6,0	5,6	0,4	—	3,8
Piotrków	80,0	33,0	16,6	13,9	3,4	9,2	8,1	2,9	0,7	4,4	11,9
Słupca	89,0	38,9	20,4	20,1	1,2	2,7	5,7	2,1	3,6	—	5,3
Woj. Kieleckie											
Będzin	60,5	27,9	13,1	6,7	1,4	3,0	23,0	0,6	18,5	3,8	16,5
Kozienice	77,3	37,5	19,3	11,5	4,6	1,2	3,4	1,1	—	—	19,3
Opatów	66,1	33,5	17,0	10,0	1,1	1,5	8,1	5,4	1,6	—	25,8
Woj. Lubelskie											
Hrubieszów	79,3	44,2	22,2	3,7	2,3	4,4	8,6	2,9	5,3	—	12,1
Lublin	83,1	32,0	27,2	11,1	1,1	3,9	2,3	0,9	0,5	—	14,6
Sokołów	69,7	31,4	25,8	4,6	1,4	1,7	12,2	0,0	6,0	1,7	18,1
Woj. Białostockie											
Augustów	70,1	44,9	14,2	2,1	0,6	6,1	6,7	5,7	0,5	—	23,2
Białystok	73,9	54,9	13,6	1,8	0,6	1,2	3,6	0,1	1,1	0,6	22,5
Ostrów	72,6	46,6	12,0	7,7	0,8	1,1	1,7	0,0	—	—	25,7

a) Łącznie ze świadczeniami na zdrowotność publiczną, wypłaconymi innym związkom prawno-publicznym

Zostało to wywołane prawdopodobnie trudnościami finansowymi samorządów powiatowych w tym okresie, co zmusiło ich do bardziej energicznego egzekwowania należności za okazane świadczenia.

W budżetach gmin wiejskich wydatki na zdrowotność wahają się od 1,8 (pow. białostocki) do 22,5% (pow. kolski). Jak widzimy, wydatki na ten cel ulegają dość znacznym wahaniom.

Znaczenie wydatków na utrzymanie dróg jest nie-duże, w sumie ogólnej wynosi 3,1% i waha się od 0,3% w gminach pow. włocławskiego do 9,2% w gminach pow. piotrkowskiego.

Zmniejszenie się wydatków na bezpieczeństwo publiczne w liczbach bezwzględnych, jak również ich niewielkie względne znaczenie w r. 1926 w budżetach gmin wywołane zostało zwolnieniem gmin od ponoszenia ciężarów na utrzymanie policji państwowej.

Z pośród wydatków nadzwyczajnych pierwsze miejsce zajmują wydatki na budowę szkół, które w sumie ogólnej wynoszą 4,9%, najmniej 0,4% w gminach pow. kolskiego, najwięcej 18,5% w gminach pow. będzńskiego, przyczem gminy powiatów makowskiego,

kozienickiego i ostrowskiego wydatków na budowę szkół nie mają wcale.

Wydatki na administrację (budowę budynku gminnego, założenie telefonów i t. p.) w sumie ogólnej wynoszą 2,1%.

Wydatki na budowę dróg w rozpatrywanych przez nas 15 powiatach znajdziemy tylko w gminach 5 powiatów, z dość silnym wahaniem od 0,2% (pow. warszawski) do 4,4% (pow. piotrkowski).

Ażeby bardziej podkreślić różnice, istniejące pomiędzy gminami poszczególnych powiatów, podajemy w tabelicy Nr. 1 osobno przeciętną wysokość na jednego mieszkańca wydatków rzeczywistych i osobno wydatków zwyczajnych.

Najniższe wydatki zwyczajne mają gminy powiatu białostockiego 2,74 zł., najwyższe — gminy powiatu będzńskiego 6,87 zł. Przyczem stosunek wydatków zwyczajnych do sumy ogólnej wydatków rzeczywistych jest również niejednorodny, np. powiat Będzin na 4,87 wydatków rzeczywistych ma 4,14 wydatków zwyczajnych, podczas gdy w Makowie na 3,71 złotego wydatków rzeczywistych, wydatki zwyczajne wynoszą 3,08 złotego.

S. S-ki.

Z GMIN

BUDOWA SZKOŁ W OS. PIASKI POW. LUBELSKIEGO. Rada gminna gminy Piaski, pow. lubelskiego i ogólne zebranie gminne, parę miesięcy temu uchwaliło specjalną składkę na budowę gmachów szkolnych we wsiach Bystrzejowice i Kozice - Górne oraz w osadzie Piaski.

Uchwalono sumę 100 tys. zł.

Częsta zmiana samorządu gminnego w Piaskach nie pozwoliła na zrealizowanie tej uchwały, a zamierzona budowa gmachów szkolnych utknęła na martwym punkcie.

Dopiero w dniu 24 ub. m. odbyło się zebranie w urzędzie gminnym w Piaskach, w którym wzięli udział starosta lubelski p. Łabudzki, inspektor szkolny p. Kaczorowski, inspektor szkolny p. Duboj i inspektor samorządowy p. J. Larkowski oraz przedstawiciele miejscowości, w których mają powstać szkoły. Na zebraniu tem postanowiono przystąpić do budowy gmachów szkolnych w bieżącym sezonie budowlanym.

W dniu 30 ub. m. wyznaczono specjalną komisję, która zajęła się zbadaniem planów wyznaczonych pod budowlę szkolne.

Nowa Rada Gminna zabiera się do pracy dość energicznie. Jej bowiem zasługą jest zajęcie się sprawą budowy gmachów szkolnych.

Z GMIN POW. WŁODAWSKIEGO.

Konserwacja dróg. We wszystkich gminach powiatu Włodawskiego, prócz gmin: Wiryki, Dębowa Kłoda, i Sobibór naprawa dróg odbywa się za pomocą szarwarku. Do naprawy dróg szarwarkiem w r. 1927 i w I-szym kwartale r. 1928 zużyto 7.000 podwód i pieszych robotników 15.823.

W 3-ch gminach, w których zamieniono szarwark na gotówkę, wydano w tymże okresie na naprawę dróg 22.198 zł. i w tej sumie zbudowano w Wirykach 400 m. b. szosy. Mostów nowych wybudowano 116 kosztem 12.418 zł. Wszystkie gminy uchwały regulaminy szarwarkowe. Sama organizacja robót przy naprawie dróg gruntowych pozostawia wiele do życzenia. Zaangażowanie jednego technika dla dróg gruntowych przez Sejmik należyce sprawy racjonalnej naprawy tych dróg nie rozwiązało. Do pomocy technikowi konieczne jest powołanie w poszczególnych gminach etatów sezonowych drogomistrzów, czy dozorców robót drogowych, którzy pod kierunkiem technika mogliby kierować robotami szarwarkowymi. Dotychczasowy dozór robót szarwarkowych przez niewykwalifikowanych sołtysów nie daje należytego efektu. Drogowskazy zaprowadzono we wszystkich gminach prócz Woli Wereszczyńskiej, która koszt zakupna drogowskazów wstawiła do budżetu na rok 1928/29.

Oświata pozaszkolna w r. 1927 i w I kwartale roku 1928. Wszystkie gminy prócz Krzywierzby i Sobiboru mają wypożyczalnie książek. Wypożyczalnie pozakładane zostały z funduszy gminnych i subwencji sejmikowych. W wypożyczalniach mieści się książek treści beletrystycznej 75%, zaś popularno - naukowych 25%.

Inwestycje. Z powodu braku ustawą przewidzianych dochodów gminy w wyżej wymienionym okresie przeprowadziły tylko niezbędne inwestycje, a mianowicie:

Gmina Uścimów wybudowała areszt, studnie i ogrodzenie kosztem 3015 zł.

Gmina Sławatycze wybudowała dom gminny, areszt i budynek gospodarczy oraz przeprowadziła połączenie telefoniczne kosztem 9.504 zł.

Gmina Opole wybudowała areszt kosztem 638 zł.

Gmina Wola - Wereszczyńska wszczęła budowę 10 klm. linii telefonicznej.

Gmina Sobibór nabyła dom szkolny za 3.500 zł. i wszczęła budowę 7 klm. linii telefonicznej.

Gmina Dębowa - Kłoda wybudowała linią telefoniczną na dług. 8 klm. kosztem 1904 zł.

Gmina Romanów postawiła budynki gospodarcze przy szkole i urzędzie gminy kosztem 2.598 zł.

Prócz tego gminy Dębowa Kłoda, Sobibór i Wiryki nabyły maszyny do pisania.

Z inwestycji konieczna jest budowa linii telefonicznych w Tyśmienicy, Uścimowie, Krzywierzbie, Wołoskowoli i Romanowie, budowa domu gminnego w Wołoskowoli oraz budowa szkół wieloklasowych we wszystkich gminach.

Inwestycje te gminy mogłyby prowadzić za pomocą zaciąganych długoterminowych pożyczek, gdyż stan zadłużenia gmin jest minimalny i wynosi: gminy Romanów 6.000 zł., gm. Wołoskowola 3.000 zł., gm. Dębowa-Kłoda 11.000 zł., gm. Sobibór 16.000 zł., gm. Hańsk 4.000 zł., gm. Wola - Wereszczyńska 6.000 zł., gmina Krzywierzba 9.000 zł., gm. Opole 8.500 zł., gm. Sławatycze 8.000 zł., gm. Uścimów 5.000 zł.

FUNDUSZE NA WALKĘ Z BEZDOMNOŚCIĄ. Mag. m. Warszawy na jednym z ostatnich swych posiedzeń zatwierdził wniosek o asygnowanie Komitetowi walki z bezdomnością 100.000 zł. na utrzymanie schronisk dla bezdomnych od 1 kwietnia r. b. i dalszą akcję zwalczania bezdomności.

Wydatki Komitetu w ciągu ostatnich 5-ciu miesięcy, wyniosły 109.713 zł., wpływy zaś 52.315 złotych.

Z RADY MIEJSKIEJ M. POZNANIA. Rada miejska zatwierdziła uchwałę, dotyczącą podwyższenia opłat za gaz z 28—30 za metr. kub., a za prąd elektryczny z 55 na 60 za kilowat i za wodę z 30 na 33 za metr. Konieczność podwyżki motywowano dewaluacją złotego oraz wzrostem cen za robociznę i węgiel. Na ostatnim posiedzeniu rady uchwalono upoważnić magistrat do kupna cegielni pod Poznaniem za sumę 350.000 zł. Cegielnia ta produkuje 20.000 cegieł dziennie. W ten sposób magistrat będzie mógł we własnej cegielni częściowo pokrywać własne zapotrzebowanie.

Z MAGISTRATU M. ŁODZI. Na rok 1928/29 do budżetu Magistrat m. Łodzi wstawił na wydatki oświaty i kultury 14,9 proc. ogólnego budżetu. Warszawa wstawiła 9,9 proc., Wilno 8,8, Kraków 6,7 proc.

GOSPODARKA ZARZĄDU M. MIECHOWA KOŁO LUBARTOWA. W dniu 16 kwietnia 1928 r. odbyło się posiedzenie Zarządu m. Miechowa koło Lubartowa, na którym byli obecni prócz członków Zarządu Wójt gminy Chudowola, sekretarz, inspektor samorządu gminnego na pow. Lubartowski p. Weber i technik Sejmiku Lubartowskiego p. Andziak.

Przy omawianiu spraw gospodarczych miasteczka uchwalono przystąpić w najkrótszym czasie do:

a) urzędu oświetlenia elektrycznego miasteczka z czerpaniem prądu z miejscowego młyna motorowego, należącego do p. Skórko;

b) budowy betoniarni w miasteczku z wyrobem narażę kręgów studziennych, kręgów na przepusty mostowe, płyt chodnikowych i bloków betonowych budowlanych;

c) budowy z bloku betonowych dwóch lokali publicznych na targowicy i w rynku targowym;

d) zadrzewienie ulic i placu;

e) ułożenie chodników;

f) budowy dwóch studzien publicznych z pompami;

g) osuszenia przyległych do miasteczka łąk przez odświeżenie rowów;

h) osuszenia t. zw. Glinianek przy ul. Składowskiej (Toboły) i przeznaczenia tego placu na targowicę zwierzęcą;

i) podniesienia dochodowości z placów miejskich, wydzierżawionych pod budki i stragany.

Realizacja powyższych zamierzeń zlecona została w pierwszym rządzie miejscowemu wójtowi gminy i starszemu sołtysowi miasteczka.

Z RADY MIEJSKIEJ M. SKIERNIEWIC. Na posiedzeniu rady miejskiej m. Skierniewic pod przewodnictwem burmistrza p. Ignacego Macherskiego, omawiano sprawę budżetu na rok 1928-29. Uchwalono statut, którego mocą wniesiona do budżetu suma 26.000 zł. na leczenie ubogich mieszkańców Skierniewic, rozłożona będzie na płatników podatku mieszkaniowego. Uchwalono zaciągnięcie w Banku Gospod. Krajowego długoterminowej pożyczki 25.000 zł. na zrealizowanie zamierzeń komitetu wychowania fizycz. i przysposobienia wojskow. w Skierniewicach, jak: urządzenie boisk, placówek gimnastycznych i t. p. Między innymi, do budżetu 1928 - 29 r. wniesiono sumy: na oświatę 363.791 zł., na zdrowie publiczne 182.294 zł., na drogi i place 97.975 zł., na kulturę i sztukę 8.595 zł., na opiekę społeczną 73.054 zł. i na rozszerzenie elektrowni 400.000 złotych. Budżet administracyjny wynosi 1.269.449 zł. 17 gr., budżet zaś przedsiębiorstw komunalnych 221.220 zł. 49 gr., czyli ogółem 1.490.669 złotych 66 gr.

Z RADY MIEJSKIEJ M. PRASZKI. Celem należytego i terminowego wykonania budżetu, Rada Miejska m. Praszki na posiedzeniu, odbytem dn. 19. IV. r. b., upoważniła Magistrat do zaciągania pożyczek krótkoterminowych w Polskim Banku Komunalnym i w innych instytucjach kredytowych w formie i na warunkach, przez siebie uchwalonych, z tem jednakże, że: 1. suma zadłużenia w każdym czasie nie może przekraczać kwoty 100.000 zł.; 2. stopa procentowa, prowizje i inne koszty nie mogą być płacone wyższe, niż zezwala ustawa o lichwie pieniężnej, względnie rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane na podstawie tejże ustawy; 3. uchwała niniejsza jest ważna do dnia 31 marca 1929 r.

BUDOWA GAZOWNI MIEJSKIEJ. Magistrat m. Wilna zamierza przystąpić jeszcze w roku bieżącym do budowy gazowni miejskiej. Wytwórczość jej będzie wynosiła około 2 milionów metr.².

Koszt budowy wyniesie zgórá 3 miliony zł.

UCHWALENIE BUDŻETU MIASTA TOMASZOWA MAZ. Budżet magistratu m. Tomaszowa został uchwalony jednomyślnie. Wynosi on w wydatkach zwyczajnych i nadzwyczajnych 2.790.590 zł., w dochodach 2.793.590 zł. Budżet obecny przewiduje 149% wzrostu wydatków na budowę dróg i placów, w porównaniu z budżetem poprzedniego magistratu, o 80% więcej na oświatę, o 174% więcej na opiekę społeczną.

ROBOTY MIEJSKIE W PABJANICACH. Wydział budowlany magistratu ma w r. b. budżetowym dokonać następujących robót: wybudowanie mostu na rzece Dobrzyńce, wykończenie domu dla bezdomnych, rozbudowę szkoły powszechnej Nr. 1, przeprowadzenie i zabrukowanie szeregu ulic oraz placu Dąbrowskiego, budowę boiska sportowego, rozpoczęcie budowy rzeźni i łaźni miejskich, przerobienie nieodpowiedniego dla miasta planu kanalizacyjnego, wykonanego przez firmę w Frankfurcie i t. p. Przy robotach tych zatrudnionych będzie około 1.000 osób, co wpłynie na poważne zmniejszenie liczby bezrobotnych w Pabjanicach.

Z GMINY SZARLEJ POW. ŚWIĘTOCHŁOWICKIEGO. Zarząd gminy Szarlej opracowuje obecnie plany rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Połączone z tem koszta wynosić będą około 100.000 złotych. Zarząd gminy poczynił już kroki, aby kwotę tę uzyskać z Banku Gospodarstwa Krajowego tytułem pożyczki.

Wiadomości o Kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

O otrzymywaniu kredytów przez gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe

Nawiązując do art. w Nr. 14 „Samorządu” pod tyt. „O przyczynach zwłoki w otrzymywaniu kredytów przez gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe”, podamy w ogólnych zarysach całokształt wymagań, jakie każda instytucja, kredytująca gm. kasę p.-o., mogłaby od niej wymagać przy zgłoszeniu o pożyczkę.

Gm. kasy p.-o. naogół nie doceniają ważności momentu zwrócenia się o pożyczkę. Dla nich jedynym i zawsze decydującym jest fakt potrzeby środków obrotowych celem niesienia pomocy ludności wiejskiej. Motyw ten decyduje. On też jest jedynym podstawowym elementem wszelkich żądań ze strony kas.

Zastanówmy się jednak nad tem, że dla tego, co kredytuje daną kasę, nie jest ważnem tylko to, że potrzebuje ona gotówki, on idzie dalej i za potrzebą kredytu i jej zaspokojeniem — widzi nieskończenie ważniejszy moment drugi, a mianowicie, czy i w jakim stopniu instytucja na to zasługuje, czyli innymi słowy — o ile pewnem jest, że dany kredyt będzie celowo i ze zrozumieniem potrzeb ogólnych użyty.

Oto przykład. Weźmy pewną gm. kasę p.-o., która prowadzona jest słabo, posiada stale zaległości w rachunkowości kasowej, sprzeczności ze statutem w poszczególnych działaniach Zarządu — z drugiej zaś strony gmina jest b. biedna, ziemia — o małej wydajności, wiele nieużytków, zbiory nędzne i braki dotkliwe w inwentarzach żywych i martwym poszczególnych gospodarstw. Czy potrzebnym jest wydatny kredyt dla tej gminy przy pośrednictwie gm. kas p.-o.? Każdy, kto odpowie tak — będzie w zgodzie z własnem sumieniem i z rzeczywistością. Czy jednak kredyt udzielony tej kasie — zostanie dobrze i sprawiedliwie między wszystkich drobnych rolników rozprowadzony? Wątpimy, i w tej naszej odpowiedzi tkwi właśnie przyczyna, dlaczego instytucje kredytujące z taką szczególną troską oglądają bilanse miesięczne kas, które proszą o pożyczkę, dlaczego, tracąc wiele czasu na korespondencję i powiększając swoje koszty własne — żądają wykazów zgłoszeń o pożyczki, protokołów posiedzeń Zarządu, Rady Gminnej, i t. d. stosownie do wymagań statutowych. To nie jest zbytnia formalistyka, lub utrudnianie kredytu. W tem tkwi przede wszystkim i wyłącznie piecza nad tem, aby kredyt, trafiwszy do dobrych rąk, przyniósł korzyść rzeczywistą danej gminie, a nie „zmarował się” w nieudolnie prowadzonej kasie pożyczkowej.

Czyż może kto odmówić racji twierdzeniu, że dobry Zarząd kasy jest bogactwem dla całej gminy, a gminna kasa p.-o. jako jej najbliższa instytucja finansowo-kredytowa pełni funkcje — jak gdyby — skarbu w małym państewku gminnem.

Poszczególne gminy nie zdają sobie, niestety, sprawy z tego, jak dalece ważną jest ta funkcja i wybierają częstokroć do Zarządu tych rolników, którzy albo słyną

z tego, że umieją sprawnie czytać i pisać, albo że wogóle kiedyś „byli w mieście”.

Dana kasa więc, która posiada swoją rachunkowość w porządku, działalność Zarządu jest w ściślejszej zgodzie ze statutem Normalnym i Regulaminem — zwraca się z podaniem o kredyt do instytucji, która z przeznaczenia swego lub z tytułu posiadania specjalnych funduszów powołaną jest do udzielania kredytów. Z podaniami temi powinno się łączyć wypełnienie wszystkich przepisów statutowych oraz pewne zasady ogólne, które stawiają kierownictwo kasy t. j. jego Zarząd, w roli rozumnego i energicznego gospodarza całej instytucji.

W podaniach o kredyt poszczególne zarządy kas powinny mieć na uwadze, aby:

1) podania były wystosowane w porze najzupełniej do tego usprawiedliwionej, a więc w czasie następującym po okresie realizacji zbiorów i na przednówku, pilnie bacząc, aby termin spłaty kredytu, zazwyczaj najwyżej 12-miesięcznego, przypadał po zbiorach;

2) bilanse miesięczne były w swoim czasie przesyłane, o ile kasa już przedtem z kredytów w danej instytucji korzystała;

3) suma żądanej pożyczki była ściśle dostosowana do granic, zakreślonych Statutem (ogólna suma zobowiązań kasy nie może przekraczać 20-krotnej wysokości kapitału zakładowego — art. 3 Stat. Norm.), wliczając w to dotychczasowe zadłużenie;

4) kadencje członków Zarządu nie wygasły i posiadały moc prawną (art. 46 i 50 Stat. Norm.). W wypadku zmiany członków Zarządu — odpowiedni protokół winien być wysłany (sprawa ta jest ogromnie ważną, gdyż *weksle gwarancyjne na otrzymaną pożyczkę z wystawienia członków Zarządu mogą być zwrócone w razie nieprawomocności tych podpisów*);

5) podania powyższe nie zawierały jakichś specjalnych wymagań, dotyczących sposobu przekazywania gotówki, co utrudnia ogromnie i powoduje zwłokę w przyznawaniu poszczególnych sum kredytu;

6) podanie o kredyt nie łączyło się z terminem zwrotu innej pożyczki, gdyż instytucja kredytująca pracuje według ściśle określonego planu i nie może udzielać kredytu tam, gdzie stary dług nie jest ani uregulowany, ani nawet prolongowany;

7) do podania dołączonemi były:

a) protokół posiedzenia Zarządu, dotyczący wystąpienia o pożyczkę, i Rady Gminnej, upoważniającej Zarząd do jej zaciągnięcia,

b) wykaz zgłoszeń o pożyczki, obejmujący dane ilościowe na dzień bieżący według wzoru niniejszego:

Gm. kasa p.-o. ....
dokładny adres (gmina, powiat, poczta) .....

Zestawienie zgłoszeń o pożyczki
na dzień..... 192... roku

Ilość zgłoszeń o pożyczki do wysokości złotych						Podział rolników podług posiadanego obszaru gruntu
100	200	500	800	1000	ponad 1000	
						do 5 ha (9 mg.)
						„ 10 „ (18 mg.)
						„ 20 „ (36 mg.)
						„ 50 „ (90 mg.)
						ponad 50 ha (90 mg.)

8) w wypadku, o ile kasa dotychczas z żadnych kredytów nie korzystała, należy podać w uwierzytelnionych przez gminę odpisach wszystkie dokumenty, dotyczące założenia, organizacji kasy i jej zatwierdzenia przez Wydział Powiatowy, przyczem kapitał zakładowy takiej nowopowstałej kasy nie może być mniejszym od 2.000 złotych (§ 5 Rozp. Prezydenta Rzeczp. z dnia 30.XII.1924 r., Dz. Ust. Nr. 118, poz. 1069) i obowiązkowo wpłaconym przez gminę do kasy oraz Zarząd winien zawrzeć umowę z rachmistrzem w sprawie prowadzenia rachunkowości (za wynagrodzeniem lub też w pierwszym roku istnienia kasy — jak zazwyczaj — bezpłatnie).

W razie, gdy Zarządy kas zastosują się do wszystkich podanych powyżej wymagań — sprawa otrzymania kredytu będzie dla nich znacznie ułatwioną, gdyż dobrze

prowadzona kasa nie naraża się na zwłokę w otrzymaniu pożyczki i uprzedza wszelkie mogące wyniknąć żądania przesyłki dodatkowych lub zasadniczych dokumentów.

Wypada tu jeszcze nadmienić, że w razie nagłych katastrof żywiołowych, jakie nawiedziły daną gminę — nie obowiązuje „właściwa pora“ do zwrócenia się o pożyczkę i kasa taka, mając potwierdzenie klęski przez gminę i Wydział Powiatowy — posiada zawsze prawo do występowania o kredyt poza ramami przepisów ogólnych.

Zarządy kas powinny szczególniej unikać zbyt powszechnie u nich zakorzenionego sposobu zwracania się o prolongatę pożyczki. Rodzaj krótkoterminowego kredytu skonstruowanego w ten sposób, aby udostępnić drobnemu rolnikowi zwrot otrzymanej pożyczki w porze dla niego najdogodniejszej — wymaga, aby każdy dług był spłacony w terminie. A jeżeli Zarząd kasy udziela kredytu rolnikom w ten sposób, że spłacić go mają w jakiś czas po terminie płatności długu kasy - to jest to *wina tylko Zarządu a nigdy przyczyną zbyt krótkiego terminu pożyczki dla kasy* — gdyż, biorąc kredyt, *powinni wiedzieć, jak nim rozporządzać*, mając przez instytucję kredytującą określony zgóry termin zwrotu pożyczki.

Nieskończone, jak praktyka wykazuje — podania kas o prolongaty kredytu świadczą niestety niepoehlebnie o ich Zarządach i narażają instytucje kredytujące na wielkie trudności, gdyż trudno jest, nie będąc na miejscu, ustalić, gdzie jest istotna potrzeba, a gdzie tylko wskutek krótkowidztwa i pewnej lekkomyślności ze strony Zarządów Kas w rozprowadzaniu otrzymanych kredytów, — wytworzył się w gm. kasie poż. stan niemożności dokonania swych zobowiązań kredytowych w terminie przepisany.

S. O.

Kronika

KASY GMINNE OSZCZĘDNOŚCIOWO - POŻYCZKOWE W POW. WŁODAWSKIM.

Jeszcze w roku 1925 i 1926 założono we wszystkich gminach pow. Włodawskiego gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe. Kasy mieszczą się w lokalach urzędów gminnych, a funkcje rachmistrzów pełnią pisarze gminni, którzy wszyscy, prócz jednego, odbyli kursa, organizowane przez Państwowy Bank Rolny. Wszystkie kasy wykazały zysk prócz kasy w Dębowej Kłodzie, która zyskiem pokryła stratę sumy 1000 złotych, zrabowaną członkowi zarządu w drodze do Parczewa.

Zamknięcie za okres sprawozdawczy przedstawia się, jak następuje:

Kapitał zakładowy wynosi	52.226 zł.
Udzielono pożyczek	481.323 zł.
Przyjęto wkładów	36.365 zł.
Zaciągnięto pożyczek w Banku Rolnym	316.365 zł.
Zwrócono pożyczek	202.280 zł.

Kasom gminnym pożyczkowo - oszczędnościowym udzielono z funduszy Państwowego Banku Rolnego 100.000 zł. pożyczek za pośrednictwem Powiatowej Kasy Oszczędności. P. K. O. przy udzielaniu pożyczek liczyła zbyt wysokie procenty, dochodzące do 13% w stosunku rocznym, co spowodowało, iż kasy gminne pożyczkowo - oszczędnościowe nie mogły pobierać od pożyczek żadnych odsetek. W powyższej sprawie Wydział Powiatowy we Włodawie odniósł się do pow. kasy oszczędności o bonifikację odsetek.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 11.V. 1928).

1 dol. St. Zjedn. — 8,87 — 8,91 zł.

100 frank. szwajc. = 172,25 — 171,39 zł.

1 funt szterl. = 43,41 — 43,62 zł.

100 frank. franc. = 35,17 — 34,99 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 11. V. 1928 r.: Warszawa:

Zyto kongresowe 52—52,5 zł.

Pszenica 59,5 — 60 zł.

Jęczmień 53 — 54 zł.

Owies 48 — 49 zł.

NABIAŁ.

W dn. 23. IV. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,38 zł.

Masło: za 1 kg. w detału: wyborowe luksusowe 7,2 zł. mleczarskie deserowe II gat. 6,4 zł.; mleczarskie solone 6 zł. osełkowe 5,8 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10%⁰ mniej cen detalicznych.

Jaja za skrzynię (24 kopy) 180—185 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,15 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Magistrat m. Sokółki zapytuje, kto obowiązany jest ponosić koszty utrzymania w schronisku dzieci, urodzonych na terenie Polski, których rodzice nie są obywatelami polskimi.

Odpowiedź: Dzieci cudzoziemców mają w zasadzie obywatelstwo tego państwa, którego obywatelami są ich rodzice. Pokrywanie kosztów utrzymania w schronisku tych dzieci jest świadczeniem z zakresu opieki społecznej, sprawa zaś wykonywania opieki społecznej nad cudzoziemcami nie jest u nas dotąd ustawowo uregulowana; ustawa z dn. 16. VIII. 1923 r. o opiece społecznej dotyczy tylko obywateli Rzeczypospolitej.

Jest obecnie tendencja, aby kosztami opieki społecznej nad cudzoziemcami obciążyć samorząd terytorjalny, tak, jak w § 11 rozporządzenia Min. Spr. Wewn. z dn. 9. IX. 1927 r. (Dz. Ust. Nr. 99, poz. 861) kosztami leczenia cudzoziemców obciążono powiatowe związki komunalne i gminy miejskie, wydzielone z pow. zw. kom. Naszem zdaniem jednak — koszty opieki nad cudzoziemcami powinno pokrywać Państwo, które w traktatach międzynarodowych powinno sobie w tym względzie zastrzec wzajemność innych państw.

W każdym razie niema podstawy prawnej do obciążenia powyższymi kosztami gminy m. Sokółki.

2. *Pytanie:* P. O. Pol z Chełma zapytuje, czy ze stanowiska formalno - prawnego dopuszczalna jest taka praktyka, ażeby rada gminna, mając do obsadzenia stanowisko pomocnika pisarza gminy, załatwiała wybór kandydata w drodze głosowania tajnego.

Odpowiedź: Mianowanie pomocnika pisarza gminy należy do rady gminnej (p. d. art. 7 dekretu o utworz. rad gm.). W myśl art. 10 dekretu o utw. r. gm. obrady rady gminnej są jawne, rada gminna może jednakże większością głosów uznać swe posiedzenie za poufne. Jakkolwiek więc mianowanie pracownika gminy należy do tych czynności rady gminnej, w których trudno się dopatrzeć powodów do traktowania jej jako poufnej, to jednakże — w myśl powyższego przepisu — rada gminna większością głosów może uznać ją za poufną.

3. *Pytanie:* Urząd gminy Niegowa zapytuje:

a) czy uchwała zgromadzenia gromady wioskowej obowiązuje wszystkich mieszkańców, jeżeli została powzięta przez większość mających prawo głosu na zgromadzeniu i jakie przepisy w tym wypadku obowiązują (uprawnionych 80, uchwałę powzięło 42);

b) po upływie jakiego czasu uchwała zgromadzenia wiejskiego staje się prawomocną i czy istnieją przepisy, któreby pozwalały na odwoływanie prawomocnych uchwał.

Odpowiedź: W myśl art. 272 ustawy gminnej z r. 1864 uchwały zebrania gromad wioskowych stają się wtenczas ważnymi, jeśli na zebraniu obecni byli: sołtys (lub w wypadku, przewidzianym w art. 269, wójt) i przynajmniej połowa wszystkich włościan, mających prawo uczestnictwa w zebraniu oraz jeśli uchwały gromady zapadły w przedmiotach, wchodzących w zakres jej atrybucyj i powzięte zostały przepisana ilością głosów.

Uchwały zapadają większością głosów, w wypadkach jednak, przewidzianych w art. 274, 283 — 285, potrzebna kwalifikowana większość głosów ($\frac{2}{3}$ obecnych).

O ile uchwała nie wymaga zatwierdzenia wydziału powiatowego (art. 283, 285) wchodzi w życie natychmiast.

Uchwały, o ile z nich nie wynikły prawa osób trzecich, można odwołać w ten sam sposób, w jaki zostały powzięte, w drodze t. zw. reasumcji.

4. *Pytanie:* Magistrat m. Parczewa zapytuje, czy przysługuje mu prawo opodatkowania na rzecz miasta autobusów, które kursują na liniach Parczew — Lublin, Parczew — Włodawa i Parczew — Warszawa, przy czym Magistrat nadmienia, iż właściciel autobusu Parczew — Lublin stale zamieszkuje w Lublinie i tamże posiada garaż dla swego autobusu, zaś właściciele autobusów Parczew — Włodawa i Parczew — Warszawa, zamieszkują w Parczewie.

Odpowiedź: Właściciele autobusów, o których mowa w pytaniu, opłacają niewątpliwie podatek przemy-

słowy wraz z komunalnymi dodatkami do tego podatku, jako właściciele przedsiębiorstw komunikacyjnych, obciążenie ich zatem samoistnym podatkiem miejskim jest niedozwolone i sprzeciwiałoby się postanowieniom ustępu 2 art. 21 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r. (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747). W podobnej sprawie (opodatkowanie biletów jazdy kolejkami dojazdowymi w Łodzi) zapadł wyrok N. T. A., zabraniający pobierania podatku (ob. uwagę 94 na str. 87 i 88 książki p. t. „Skarbowość Samorządu Teryt. w Polsce”).

Miasto może więc w niniejszym wypadku pobierać tylko t. zw. dopłaty za nadmierne zużycie dróg na podstawie art. 23 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. Ust. z r. 1921 Nr. 6, poz. 32) względnie także opłaty, przewidziane w art. 24 tejże ustawy (o ile zostały w Parczewie wprowadzone).

5. *Pytanie:* P. Feliks K. zapytuje, czy odsetki i kary pobierane za zwłokę w płaceniu podatków samoistnych (np. opłaty drogowe) należy księgować w księdze przychodu, czy też można oddzielnie?

Czy dopuszczalna jest np. taka koncepcja, żeby wspomniane odsetki księgować na r/ku sum pozabudżetowych na pokrycie wydatków również pozabudżetowych, jak koszta pożyczek krótkoterminowych: t. j. spłatę procentów od tychże pożyczek, blankiety wekslowe, stemple etc.

Odpowiedź: W myśl ustępu trzeciego § 35 instrukcji budżetowej (rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 28.VI.1926 r., Dz. Ust. Nr. 75, poz. 433) — „kar za zwłokę, odsetek za odroczenie i kosztów egzekucji nie należy wyodrębniać w osobnych pozycjach, a preliminarować łącznie z wpływami z odnośnych podatków”. Okólnik zaś Mstwa Spr. Wewn. z dn. 21.VII.1926 r. Nr. 70 zawiera do tego przepisu następujące wyjaśnienie: „Kary za zwłokę, odsetki za odroczenie i koszty egzekucji uważa się za dochody, wpływające bezpośrednio z uprawnień podatkowych, a zatem ściśle z podatkami związane”.

Z powyższego wynika jasno, iż koncepcja, o której mowa w pytaniu, jest niedopuszczalna.

6. *Pytanie:* P. J. Niborski zapytuje, jakie jest znaczenie wyrazów: „rzemiosło i przemysł wiejski” i czy pojęcie to wyklucza zwykłe rzemiosła, jak krawiectwo, rymarstwo i t. p.

Odpowiedź: Sprawy przemysłu i rzemiosł reguluje szczegółowo rozporządzenie Prezydenta R. P. z dn. 7. VI. 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. Ust. Nr. 53, poz. 468); nie zna ono rozróżnienia między przemysłem miejskim, a wiejskim. W myśl tegoż rozporządzenia za przemysł uważa się wszelkie zatrudnienie zarobkowe, wykonywane samoistnie i zawodowo, bez względu na to, czy jest ono wytwarzające, przetwarzające, handlowe lub usługowe (art. 1). Rzemiosłem zaś są te rodzaje przemysłu, nie prowadzone sposobem fabrycznym, które, jako takie, wlicza szczegółowo art. 142 względnie, które na podstawie tegoż artykułu za takie uznaje Minister Przemysłu i Handlu. Artykuł 142 wymienia również krawiectwo i rymarstwo.

W rozumieniu powyższego rozporządzenia nie jest m. i. przemysłem (a z uwagi na przepis art. 141 także — rzemiosłem) przemysł domowy, t. j. zarobkowe zatrudnienie wytwórcze, wykonywane ubocznie i wyłącznie przy pomocy osób, należących do rodziny lub do służby domowej (art. 2, punkt 17).

7. *Pytanie:* Urząd gm. Ussowo zapytuje, w jakiej wysokości przysługuje odprawa trzymiesięczna, czy też sześciomiesięczna pomocnikowi sekretarza gminy, który przed poborem go do służby wojskowej był zatwierdzony i pracował jako pomocnik sekretarza gminy, zaś w czasie jego służby wojskowej, po wydzieleniu się pewnej części wsi z gminy, etat pomocnika sekretarza z uposażeniem według XI grupy z 15% dodatkiem komunalnym został zniesiony, zaś ówczesny praktykant został zatwierdzony jako pomocnik sekretarza z równoczesnym podwyższeniem poborów do grupy XIV.

Odpowiedź: Odprawę w powyższym wypadku należy wypłacić zwolnionemu pomocnikowi pisarza w stosunku do poborów, jakie się jemu należały, t. j. według XI grupy uposażenia, a nie w stosunku do uposażenia pomocnika, przyjętego na jego miejsce. *H. i P.*

Komunikaty Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

KOMUNIKAT W SPRAWIE DOSTAWY TABORÓW ASENIZACYJNYCH.

Okólnikiem naszym, rozesłanym na jesieni r. ub. do wszystkich Magistratów, zwracaliśmy uwagę na konieczność podniesienia sanitarnego stanu naszych miast i miasteczek, między innymi przez higieniczne usuwanie nieczystości za pomocą nowoczesnie urządzonych taborów asenizacyjnych.

Dla ułatwienia nabycia wymienionych taborów zafiarowaliśmy dogodne warunki spłat za takowe w postaci kredytu wekslowego z terminem 6 — 9 miesięcy.

Obecnie wobec ogłoszonego rozporządzenia p. Prezydenta Rzeczypospolitej, nakładającego na miasta obowiązek racjonalnego urządzenia dołów kloaczych i higienicznego usuwania nieczystości z tych dołów, sprawa ta staje się tem więcej aktualną, że zbliża się wiosna

i lato, a z niemi możliwość zakażenia przez usuwanie nieczystości sposobem pierwotnym, nieodpowiadającym nowoczesnym wymaganiom higieny.

Mając powyższe na uwadze, pozwalamy sobie jeszcze raz przesłać WPanom nasz komunikat o dostawie taborów asenizacyjnych, z prośbą o spieszne zgłaszanie zamówień, bowiem już obecnie wpływa znaczna ilość zamówień, a z rozpoczęciem letniego sezonu, gdy sprawa zaopatrzenia się w tabory asenizacyjne stanie się palącą potrzebą, zamówień tych może wpłynąć jednocześnie tak wiele, że fabryka znajdzie się w trudności wykonania zamówienia na czas.

W nadziei, że WPanowie wezmą powyższe pod uwagę i pospieszą z nadesłaniem zamówienia, oczekujemy łaskawych zleceń i pozostajemy

Z poważaniem
ZARZĄD

Działalność Państwowego Banku Rolnego w r. 1927.

Stosunki na rynku kredytowym w Polsce tak się ułożyły, że głównymi źródłami kredytu, poza Bankiem Polskim, są państwowe instytucje kredytowe: Bank Gospodarstwa Krajowego, Poczta Kasa Oszczędności i Państwowy Bank Rolny. Wysunięta przez Rząd na pierwszy plan programu gospodarczego sprawa podniesienia produkcji rolnej stawia przed Państwowym Bankiem Rolnym specjalne zadania, a rozwój działalności Banku w wielkiej mierze wykazuje, o ile program Rządu w tym zakresie został wykonany.

W ciągu 1927 r. kapitał zakładowy Banku został podwyższony z 25 do 75 milj. zł., a równocześnie lokaty Skarbu Państwa wzrosły z 23,1 do 63,6 mil. zł., wkłady i rachunki czekowe wzrosły przeszło trzykrotnie do sumy 34,1 mil. zł., emisja listów zastawnych przeszło pięciokrotnie do sumy 41,4 mil. zł. a dotacje na fundusze administrowane do 120,6 mil. zł., czyli o 95%. Ogólna suma bilansowa wyniosła na 1.I.28 — 424,9 mil. zł., wobec 157,6 mil. zł., na 1.I.1927, wzrosła więc w roku 1927, o 169,6%.

Oparty o wspomniane fundusze Bank rozwinął w ciągu roku b. szeroko swoją działalność kredytową. Korzystne kształtowanie się rynku zbytu dla listów zastawnych (m. in. zakupy z funduszu gospodarczego z pożyczki stabilizacyjnej) pozwoliło Bankowi rozszerzyć ich emisję i równocześnie kredyty w tych listach do 41,4 mil. zł. na 1 stycznia 1928 r., podczas gdy na 1 stycznia 1927 r. suma emisji listów zastawnych wyrażała się kwotą 7,8 mil. zł. W roku 1927 zatem emisja listów Banku wzrosła przeszło 5-cioкратно, tak, że obecnie Bank należy do najpoważniejszych instytucji kredytu długoterminowego w kraju. Budzi to najlepsze nadzieje dla rozwoju długoterminowego kredytu rolniczego, tak niezbędnego dla podniesienia rolnictwa w Polsce, tem więcej, że listy zastawne P. B. R. doskonale zabezpieczone i przynoszące dobre oprocentowanie, mają wszelkie warunki, aby stać się popularnym papierem lokacyjnym.

Kredyty krótkoterminowe z funduszy własnych Banku powiększyły się w roku bieżącym przeszło dwukrotnie, bo z 52,6 mil. zł. w dniu 1 stycznia 1927 r. do 129,9 mil. zł. na 1 stycznia 1928 r. Kredyty z fundu-

szów Rządu, administrowanych przez Bank, wzrosły równocześnie z 51,3 mil. zł. na 88,4 mil. zł., tak, że suma pożyczek krótkoterminowych i średnioterminowych Banku wyniosła na 1 stycznia r. b. razem 218,3 mil. zł. Suma ta przewyższa sumę kredytów krótkoterminowych rolniczych wszystkich innych instytucji kredytowych w Polsce i jest już wielką pomocą dla rolnictwa, szczególnie tych jego gałęzi, jak hodowla, produkcja lnu, chmielarstwo, jajczarstwo, sadownictwo, i t. p., które, jako mające najlepsze warunki zbytu i kierujące gospodarkę rolną ku intensywnemu wyzyskaniu ziemi i sił roboczych, mają największe znaczenie w podniesieniu polskiego rolnictwa, a wymagają znacznych nakładów kapitału obrotowego.

Wspomnieć należy o kredytach towarowych Banku w nawozach sztucznych, które niemało przyczyniają się do rozpowszechnienia tego środka uprawy. W r. 1927 sfinansował Bank dostawę dla drobnego rolnictwa 157 tys. ton nawozów wobec 87 tys. ton w r. 1926, a 12 tys. w r. 1925. W tej dziedzinie jest Bank obecnie najpoważniejszym czynnikiem w Polsce.

Akcja parcelacyjna ograniczała się w roku 1927 przeważnie do parcelacji nabytych w poprzednich latach obiektów. Bank nabył w celu parcelacji tylko 3 objekty o obszarze ca 1.000 ha. Większe znaczenie ma przejęcie przez Bank na zasadach komisowych od rządu w celach parcelacji dóbr Krotoszyńskich (ca 11 tys. ha).

Wreszcie podkreślić należy, że Bank podjął w r. 1927 akcję zbożową za pomocą funduszy Rządu, który przeznaczył na ten cel 40 milionów zł. Akcja ta polega na interwenjowaniu na rynku zbożowym, za pomocą rezerwy zbożowej (projektowanej na ok. 100.000 ton) w tym sensie, aby nie dopuścić do anormalnych wahań cen zboża, a w szczególności spadku cen po zbiorach, a wyżki ponad ceny na rynku światowym na przednówku.

Dotychczasowy stan rynku zbożowego, wobec braku należytej organizacji handlu zbożem i przy braku interwencji Państwa, szkodliwy był i dla rolników i dla konsumentów, z korzyścią jedynie pośredników i to przeważnie zagranicznych.

Zarządzenie w sprawie uprawy tytoniu

Na podstawie ustawy o Monopolu Tytoniowym z dnia 1-go czerwca 1922 r. oraz rozporządzenia p. Ministra Skarbu z dnia 9 stycznia 1928 r., Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego podaje do wiadomości zarządzenie, jakie obowiązuje dla uprawy tytoniu w r. 1928.

Tytoń jest przedmiotem monopolu państwowego, nikt go zatem nie może uprawiać bez zezwolenia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego względnie upoważnionych przez nią podległych jej urzędów i zakładów.

Kto otrzyma pozwolenie na uprawę tytoniu obowiązany jest odsprzedać cały jego zbiór Skarbowi Państwa w wyznaczonym terminie i miejscu po cenach taryfowych, które ustanowi Minister Skarbu.

Dla własnego użytku nie wolno uprawiać tytoniu.

OKRĘGI I OBSZAR PLANTACJI TYTONIOWYCH.

Uprawa tytoniu dozwolona jest w następujących okręgach.

1) w małopolskich okręgach, obejmujących powiaty:

a) w województwie stanisławowskiem:

horodeński, kołomyjski, kosowski, peczeniżyński, rohatyński, śniatyński, stanisławowski i tłumacki.

b) w województwie tarnopolskiem:

borszczowski, buczański, czortkowski, husiatyński, podhajecki, skalcki, tarnopolski, trembowelski, zaleszczycki i zbaraski;

2) w okręgu wołyńskim

obejmującym powiaty województwa wołyńskiego; krzemieniecki, dubieński, zdołbunowski, rówieński, południową część powiatu łuckiego po linię kolei Kowel - Zdołbunów, horochowski i włodzimierski;

3) w okręgu grodzieńskim

obejmującym powiaty w województwie białostockiem: grodzieński, wołkowyski i augustowski;

4) w okręgu pomorskim

obejmującym powiat grudziądzki w województwie pomorskiem;

5) w okręgu śląskim

obejmującym powiat rybnicki w województwie śląskim;

6) w okręgu lubelskim

obejmującym powiaty: chełmski, hrubieszowski, krasnostawski, tomaszowski i zamojski w województwie lubelskiem.

Pozwolenie na uprawę tytoniu otrzymywać mogą tylko ci rolnicy, którzy zgłoszą pod uprawę przestrzeń gruntu obejmującą:

a) w małopolskich okręgach uprawy tytoniu conajmniej **600 metrów kwadratowych**.

b) w innych okręgach uprawy tytoniu conajmniej **500 metrów kwadratowych** w jednej nierozdzielonej całości.

Do udzielenia pozwoleń na uprawę tytoniu powołane są:

1) dla małopolskich okręgów uprawy tytoniu:

inspektorat Uprawy Tytoniu w **Zabłotowie**, Urzędy Wykupu Tytoniu w **Borszczowie i Jagielnicy** i Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w **Monasterzyskach**.

2) dla wołyńskiego okręgu:

Urząd wykupu Tytoniu w **Krzemieńcu**;

3) dla grodzieńskiego okręgu:

Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w **Grodnie**;

4) dla pomorskiego okręgu:

Urząd Wykupu Tytoniu w **Grudziądzu**;

5) dla śląskiego okręgu:

Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w **Wodzisławiu**;

6) dla lubelskiego okręgu:

Urząd Wykupu Tytoniu z czasową siedzibą w **Warszawie**.

Zgłoszenia o pozwolenia na uprawę tytoniu w powyżej oznaczonych okręgach uprawy należy składać w wymienionych wyżej urzędach i zakładach monopolu tytoniowego wprost lub za pośrednictwem właściwych zarządów gminnych **najpóźniej do dnia 31 marca 1928 r.**

Za wzorowe prowadzenie uprawy tytoniu będą przyznane plantatorom nagrody pieniężne przy odstawieniu zbioru monopolowi tytoniowemu.

Zaliczki i pożyczki dla plantatorów.

Plantatorzy tytoniu, którzy uprawiać będą tytoń na przestrzeni, przewyższającej najniższy wymiar, przepisany do uprawy tytoniu, otrzymać mogą bezprocentowe zaliczki pieniężne na rachunek należności za tytoń, odstawiony monopolowi tytoniowemu.

Plantatorzy, którzy zobowiążą się uprawiać tytoń w okresie czasu przynajmniej 5-ciu lat na przestrzeni **powyżej 1 ha**, mogą otrzymać za odpowiednim zabezpieczeniem oprocentowane pożyczki na pokrycie wydatków inwestycyjnych, połączonych z uprawą tytoniu.

Postanowienia karne.

Uprawa tytoniu bez urzędowego pozwolenia albo na innym gruncie, niż wymieniony w pozwoleniu na uprawę tytoniu, albo innego gatunku, niż dozwolony w odnośnym okręgu i miejscowości, polega ukaraniu na podstawie art. 57, 59 i 60 ustawy karnej skarbowej. Tytoń bezprawnie zasadzony ulegnie bezwzględnemu zniszczeniu. Nie stosowanie się do przepisów, dotyczących uprawy tytoniu, będzie karane po myśli art. 62 powołanej wyżej ustawy karnej skarbowej.

Ohok kar, przewidzianych w wymienionej ustawie, przekroczenia przepisów o uprawie tytoniu pociągają za sobą wykluczenie winnego od uprawy tytoniu w latach następnych.

SPÓŁKA AKCYJNA DO EKSPLOATACJI PAŃSTWOWEGO
MONOPOLU ZAPALCZANEGO
 W POLSCE

POLECA

ZAPALKI

POLECA

ZAPALKI

KSIĄŻECZKOWE ORAZ CZERWONE IMPREGNOWANE
 FORMAT $\frac{1}{2}$ i $\frac{3}{4}$

ERNEST NEUMAN Sp. z o. o.

Warszawa,
 Dla pań, panów
 i młodzieży

Tel. 54-96

Mazowiecka 6.

na prezenty
 Ołówek mechaniczny
 „Zawsze ostry“

Alpakowy, srebrny, złoty od zł. 8.50 do 220

FRANCISZEK
KOWALEWSKI

Poznań, Słowackiego 8
 Budowa Dróg i Szos
 oraz wypożyczanie
 Walców Parowych
 10000—20000 kg. wagi
 Rok zał. 1904.

PATENTY

na wynalazki, rejestracje marek, modeli
 wzorów w Polsce i zagranicą

Czempiński i Skrzypkowski Inżynierowie

Rzecznicy patentowi przysięgli

Warszawa, ul. Krucza Nr. 43

Telefon № 226-70.

Adres telegr.: „PRAWO-WARSZAWA“

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI
 50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA**
 w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające
 powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 50%, nie wysuwają się
 z obsady w kablach.

Patent. NASADY DYSZOWE „AERO“ stałe, ciche, silniej wzbudzają ciąg
 niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. APARATY DEZYNFEKCYJNE stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

Maszyny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne
 i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wspólna 71.

Dawniej

Inżynierowie

A. Ponikowski i E. Ostrowski

Obecnie

STOŁĘCZNE TOWARZYSTWO BUDOWLANE I MELJORACYJNE Sp. Akc.

Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 7. Tel. 115-02 i 67-06.

DRENOWANIE.

STAWY RYBNE.

OSUSZANIE.

SILY WODNE.

DRUGI.

KREDYT MELJORACYJNY.

KONKURS

Wydział Powiatowy Sejmiku Białostockiego (Białystok, ul. Sienkiewicza Nr. 28) ogłasza konkurs na 4 stanowiska techników dla dróg gruntowych gminnych.

Warunki uposażenia w granicach X — IX stopnia służbowego urz. państw., łącznie z odpowiednimi djetami za wyjazdy służbowe i prace polne, jak i ewentualnymi remuneracjami lub premjami w końcu roku za wybitną działalność, będą ustalone w zależności od kwalifikacji reflektantów.

Reflektujący na powyższe stanowiska winni przedłożyć Wydziałowi Powiatowemu do dn. 15 czerwca b. r.:

- 1) własnoręcznie napisany życiorys,
- 2) dowód posiadania obywatelstwa polskiego,
- 3) świadectwa szkolne,
- 4) świadectwa z poprzedniej praktyki i pracy.

Dokumenty wymienione w pp. 2 — 4 mogą być przedłożone w uwierzytelnionych odpisach.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Białostocki

M. Bilek.

WYDZIAŁ POWIATOWY we WŁODAWIE
ogłasza

KONKURS

na stanowisko Sejmikowego Lekarza Weterynarii, z siedzibą w osadzie Wisznice, oraz dwóch weterynaryjnych sanitarjuszy.

Od kandydata na stanowisko lekarza weter. wymagane jest wykształcenie wyższe, oraz dłuższa praktyka zawodowa. Od kandydatów na stanowiska sanitarjuszy weter. wymagane wykształcenie szkoły felczerskiej i praktyka.

Do stanowiska lekarza jest przywiązane uposażenie według VII-ej grupy płac urzęd. państw. i 15% dodatku komunalnego, do stanowiska zaś sanitarjuszy przywiązane pobory według XII-ej grupy płac urzęd. państw.

Do oferty należy dołączyć w odpisach:

- 1) dowód obywatelstwa polskiego,
- 2) zaświadczenie z poprzedniej służby,
- 3) własnoręcznie napisany życiorys,
- 4) dyplom i świadectwa szkolne,
- 5) referencje.

Oferty należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego we Włodawie w terminie do dnia 31 maja 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta: (—) *Wł. Adłof.*
Sekretarz: (—) *Fr. Komarnicki.*

DYREKCJA POWSZECHNEJ WYSTAWY
KRAJOWEJ

ogłasza niniejszem

PRZETARG

na założenie instalacji światła elektrycznego przy głównym wejściu na tereny zachodnie.

Kosztorysy ślepe nabyć można w cenie 2 zł. w Wydziale Budowlanym P. W. K. ul. Grunwaldzka 22.

Oferty należy złożyć w zamkniętych kopertach do dnia 24.V.1928 r. z napisem „oferta na założenie światła elektrycznego przy głównym wejściu”. Do oferty należy dołączyć wadium w wysokości 2% sumy ofertowej.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 24.V.1928 r. o godz. 10.15.

Dyrekcja P. W. K. zastrzega sobie dowolny wybór oferenta, podzielenie prac na kilku oferentów lub nieuwzględnienie żadnej z ofert.

Dyrekcja Powszechnej Wystawy Krajowej.

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU
CHEŁMSKIEGO

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Naczelnego Lekarza Szpitala Sejmikowego (40 łózek) w Chełmie.

Do stanowiska przywiązane są pobory 500 zł. miesięcznie.

Kandydaci ubiegający się o posadę winni przedłożyć:

- 1) życiorys,
- 2) dowód obywatelstwa polskiego,
- 3) odpis dyplomu,
- 4) metrykę urodzenia,
- 5) odpisy świadectw poprzednich prac.

Posada będzie obsadzona dnia 15 czerwca 1928 roku.

Podania należy przysyłać do dnia 10 czerwca. Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału

Starosta:
Bolesław Miedzybłocki.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót teleg. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kallsz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r. współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie) meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

PIECE i KUCHNIE fabryki PIOTR ŁAWACZ i S wie

w KOŃSKICH

Filje: WARSZAWA, Danilowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Sienkiewicza 30.

Płytki terakotowe, płytki glazurowane, kafle, klepkę dębową do podłóg, dachówkę glinianą, silicium — karbid do wzmocnienia podłóg cementowych poleca z własnego składu w Warszawie

Biuro Techniczne ALBERT KARP, inżynier.
Warszawa, Wilcza Nr. 54. Tel. 172-47 i 92-71.

!!WYJĄTKOWA PAMIĄTKA!!

dla każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej!

Eleganckie, szwajcarskie, szlifowane kieszonkowe lustro dla Pań i Panów, owalne lub okrągłe, z artystycznie wykonanym na odwrotnej stronie na emalii portretem

Pierwszego Marszałka Polski

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

za zł. 5 z przesyłką. Po otrzymaniu 1 zł. zadatku znaczkami w liście poleconym wysyła się za zaliczeniem pocztowym.

Adresować: S. SZTERNBERG, Warszawa, Skrz. poczt. 452 P. S. Codziennie otrzymujemy podziękowania za dobre wykonanie

Tymczasowy Zarząd powiatu w Horodence, odwołując poprzednie ogłoszenie z dnia 25 kwietnia 1928 z powodu zaszytych w niem pomysłów pisarskich — ogłasza ponownie

KONKURS

Na posadę Sekretarza Wydziału Powiatowego w Horodence z poborami VIII, VII ewentualnie VI stopnia służbowego urzędników państwowych wraz z 10 % dodatkiem komunalnym

Warunki przyjęcia:

1. Nieprzekroczony 40 rok życia.
2. Obywatelstwo polskie.
3. Ukończone studia prawnicze.
4. Znajomość języka polskiego i ruskiego w słowie i piśmie.

5. Co najmniej trzyletnia praktyka w służbie samorządowej lub państwowo administracyjnej. Po roku zadawalającej służby może nastąpić stabilizacja.

Podania własnoręcznie pisane z dokumentami i z curriculum vitae należy wnosić do Tymczasowego Zarządu pow. w Horodence do dnia 30 maja 1928 r.

Horodenska, dnia 4 maja 1928 r.
Przewodniczący Zarządu Powiatowego
Trześniowski
Starosta powiatowy.

Urząd gminy Wodzisław, powiatu Jędrzejowskiego

ogłasza

KONKURS

na budowę elektrowni i eksploatację światła elektrycznego w Wodzisławiu, bez udziału gminy, z prawem odstąpienia przez gminę koncesji na prawo wytwarzania i rozdzielania energii elektrycznej dostawcy tejże energii na lat 20.

Dostawca prądu winien wybudować własnym kosztem elektrownie, sieć elektryczną w obrębie miasta i ponieść wszelkie koszty związane z uzyskaniem koncesji.

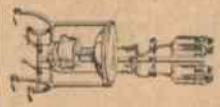

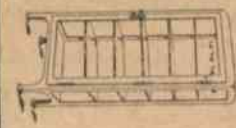
Nadmienia się, że przewidziana narazie frekwencja oświetlenia dochodzi do 600-set lamp 50-cio świecowych

Termin składania ofert upływa z dniem 15 lipca 1928 roku.

Wodzisław, dnia 2 maja 1928 roku.

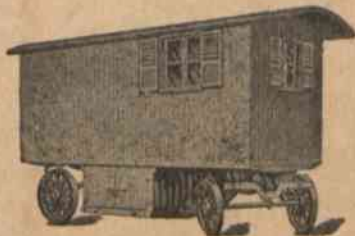
Wójt gminy Wodzisław: (—) *Gondek*.

Sekretarz gminy: (—) *St Urban*.

		TOWARZYSTWO AKCYJNE ZAKŁADŃ WYROBÓW METALOWYCH KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S-ka WARSZAWA, UL. CRZYBOWSKA № 25. POLECA:
		
		NOWOCZESNE URZĄDZENIA SZPITALI, SAL OPERACYJNYCH ORAZ CABINETÓW LEKARSKICH TELEFON № 5-98.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZyny DO WYROBU

Dachówki cementowej,
 Pustaków betonowych,
 Cembrowin studziennych,
 Słupów, Rur, Płyt
 chodnikowych
 z piasku i cementu

Betoniarki,
 Wozy mieszkalne,
 Beczkowozy do
 polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

Rok założenia 1888.

Telefon № 62.

znak fabryczny

SPÓŁKA AKCYJNA Emil Kuźnicki

Fabryka Tektury Dachowej, Produktów Chemicznych i Asfaltu
OŚWIĘCIM (Wojew. Krakowskie)

Fabryka Filjalna w Sosnowcu, przy ulicy Sobieskiego 7. (tel. № 474)

poleca znane z pierwszorzędnej jakości wyroby,
 a mianowicie:

Papa dachowa smołowcowa piaskowana i niepiaskowana,
 Papa asfaltowa izolacyjna posypana trocinami, żwirem lub korkiem,
 Płyty izolacyjne specjalne z wkładką filcu angielskiego,
 Smoła kamienno-węglowa preparowana (lakier dachowy),
 Karbolineum do impregnowania drzewa,
 Lepnik (cement drzewny) t. zw. klebemasa,
 Lakier do żelaza wycyzajny i szybkoschnący,
 Lakiery kolorowe do malowania dachów papowych,
 Masa koriolitowa do konserwowania dachów krytych papą specjalną,
 Asfalt rodzimy (mastix) i sztuczny w bryłach,
 Goudron naturalny „Trinidad” i inne bitumy zagraniczne,
 Goudron smołowcowy i asfalt do izolowania ścian,
 Christol do smarowania dachów papowych tylko co 5 lat,
 Kłit włóknisty do uszczelnienia starych popękanych dachów papowych,

oraz wszelkie przybory do pokryć dachowych.

„Koriolit” specjalna papa asfaltowa, wolna od smoły i bezwonna, niewymagająca konserwacji (smołowania), ani po ukończeniu pokrycia, ani naprawy przez długie lata.

Koriolit nadaje się do krycia budynków wszelkiego rodzaju, także starogontowych. Koriolit jest trwały, nieprzemakalny i odporny na ogień przenośny.

Wykonany przez fachowo wyszkolone siły:

Krycie dachów papą smołowcową i specjalną „KORIOLIT” na gładko, na listwach trójkątnych, t. zw. podwójnie klejone i przez wprasowanie żwirku.

Asfaltowanie ulic, chodników, peronów, podwórców i t. p. Izolacje mostów, wiaduktów, przepustów, piwnic, murów fundamentowych, ścian wilgotnych i t. p.

Obijanie ścian i sufitów.

Nasze papy zostały urzędowo zbadane i jako ogniochronne uznane. Towarzystwa Asekuracyjne przy ubezpieczeniach od ognia stosują premję ustaloną dla materiałów twardych.

Oferty i próbki na żądanie.

POLSKIE TOWARZYSTWO ASFALTOWE

SPÓŁKA AKCYJNA

KAPITAŁ ZAKŁADOWY ZŁ.: 500.000.—

Warszawa, ul. Piękna № 11 a Tel. 88-02 wewn. 7.

Adres dla telegramów: „Polas Warszawa“

WYKONYWA:

budowy nowożytnych dróg i jezdni asfaltowych

z asfaltu walcowanego, prasowanego, twardo-szorstkiego, lanego oraz z wszystkich innych naturalnych i sztucznych asfaltów.

Specjalność: asfalt twardo-szorstki

MA NASTĘPUJĄCE ZALETY:

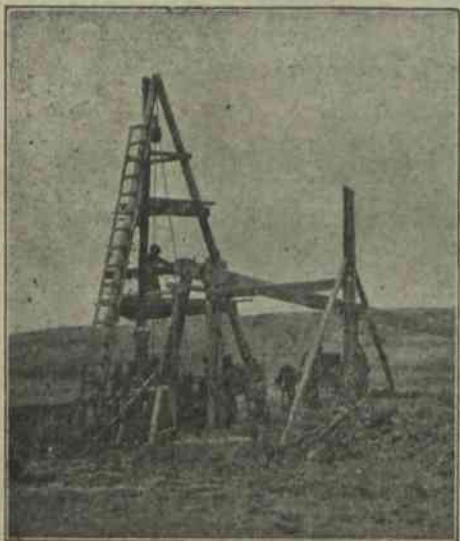
1. Leży conajmniej 30 lat.
2. Jest nawierzchnią najekonomiczniejszą.
3. Nie jest śliski nawet przy niepogodzie.
4. Można dziennie układać wielkie przestrzenie.
5. Może być ułożony bezpośrednio na starym bruku.
6. Nie przepuszcza wody.
7. **Można układać bez względu na pogodę i porę roku.**
8. Jest nawierzchnią **najhygieniczniejszą** nie wydzielającą kurzu.
9. **Może być ponownie przelany.**
10. Układać można na połowie ulicy, nie tamując ruchu kołowego.
11. Częściowe naprawy można wykonywać z zerwanego materiału.
12. **Nie wymaga kosztownego sprameksowania.**
13. Minimalne zużycie: po 17 latach wynosiło przy ciężkim ruchu tylko 0,7 ctm. przy grubości asfaltu 5 ctm.

Odwiedzenie przez inżynierów-fachowców na pierwsze żądanie bezpłatnie.

Instytucjom Komunalnym i Rządowym firma udziela długoterminowych kredytów.

STUDNIE ARTEZYJSKIE

WARUNEK ZDROWIA LUDNOŚCI I JEJ INWENTARZA

Na dogodnych warunkach kredytowych
(dwuletnie nieoprocentowane spłaty)

Dla gmin i miast wykonywa

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH

Warszawa ulica Dobra № 28.

Oferty i kosztorysy na każde żądanie
bezpłatnie.

Wydział Powiatowy Sejmiku
Lubartowskiego.

ogłasza

KONKURS

na stanowisko pisarzy gminnych.

Wymagane kwalifikacje: wykształcenie średnie, najmniej 5 letnia praktyka samorządowa i nieprzekroczony wiek — 40 lat; pożądane ukończenie kursów samorządowych.

Wynagrodzenie według IX — X kat. płac urzędników państwowych oraz 15% dodatku komunalnego, mieszkanie, opał i światło.

Zgłoszenia z własnoręcznie napisanym życiorysem oraz referencjami nadsyłać należy do dnia 15 czerwca 1928 roku do Wydziału Powiatowego Sejmiku w Lubartowie.

Przewodniczący Wydziału
Powiatowego
Starosta Lubartowski
(—) A. Krauze.

Wydział Powiatowy Sejmiku Dziśnieńskiego
w Głębokiem

ogłasza niniejszem

KONKURS

na posadę Kierownika budowy szosy Prozoroki-Jazno w powiecie Dziśnieńskim.

Kandydaci winni wykazać się dokumentami stwierdzającymi:

- 1) Obywatelstwo Polskie,
- 2) uzyskanie dyplomu inżynierskiego na jednej z politechnik z działu inżynierji lądowej,
- 3) conajmniej 5-letnią praktykę.

Przedłożyć należy ewentualnie i inne dowody kwalifikacji.

Do posady przywiązany jest VII st. sł. pracowników państwowych z dodatkiem samorządowym i ewentualnie osobowym. Czas trwania robót określony został na 2 — 3 lata.

Udokumentowane podania należy wnosić w terminie do dnia 20 maja 1928 r. do Wydziału Powiatowego Sejmiku Dziśnieńskiego.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta
(—) J. Jszora.

Wydział Powiatowy w Kozienicach
niniejszem ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko **technika dróg gminnych**
na powiat Kozienski.

Posada do objęcia od zaraz.

Od kandydatów wymagana jest praktyka przy budowie i utrzymaniu dróg bitych i mostów, umiejętność kreślenia oraz nieprzekroczony 40 rok życia.

Podania wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem i odpisami świadectw wykształcenia i poprzedniej pracy należy składać pod adresem Wydziału Powiatowego w Kozienicach w terminie do dnia 25 maja r. b.

Warunki wynagrodzenia do omówienia na miejscu w zależności od posiadanych kwalifikacyj.

Przewodniczący Wydziału Powiat.

Starosta:

(—) *M. B. Podhorodeński.*

Wydział Powiatowy w Rawie-Mazowieckiej

ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko zastępcy dyrektora
Komunalnej Kasy Oszczędności.

Oo kandydatów wymagana jest gruntowna znajomość księgowości bankowej i komunalnej.

Uposażenie w/g umowy.

Oferty z odpisami świadectw szkolnych i dotychczasowej pracy i curriculum vitae składać do Wydziału Powiatowego do dnia 25 maja 1928 r.

Wydział Powiatowy.

Wydział Powiatowy Sejmiku Lidzkiego
ogłasza

K O N K U R S

na posadę **Inżyniera** — Kierownika Powiatowego Zarządu Budowlano-Drogowego.

Od kandydatów wymagane jest wyższe wykształcenie techniczne i dłuższa praktyka w dziale budowlanym i drogowym.

Do posady przywiązane są pobory według grupy VII wzgl. VI, zależnie od kwalifikacji, plus 25% dodatku komunalnego.

Do podania należy dołączyć:

- 1) Dokument urodzenia.
- 2) Poświadczenie obywatelstwa polskiego.
- 3) Uwierzytelnione odpisy świadectw.
- 4) Życiorys i
- 5) Świadectwo zdrowia od lekarza urzędowego.

Posada może być objęta ewentualnie od zaraz.

Podania należy kierować do Wydziału Powiatowego w Lidzie do dnia 1 czerwca 1928 r.

Lida, dnia 9 maja 1928 roku.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta: w/z (—) *Dziadowicz.*

Magistrat miasta Borysławia

ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko **Kierownika Miejskiego Oddziału technicznego.**

Do stanowiska tego przywiązane są pobory według VIII, względnie VII stopnia służbowego urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym.

Warunki przyjęcia:

- 1) Nieprzekroczony 45 rok życia.
- 2) Dowód obywatelstwa polskiego.
- 3) Nieskazitelna przeszłość.
- 4) Ukończone wyższe studja techniczne z egzaminami państwowymi,
- 5) Conajmniej 2-letnia praktyka samorządowa.

Należycie udokumentowane podania wraz z odpisem życia należy wnieść do Magistratu do dnia 20 maja b. r.

Posada do objęcia natychmiast.

Burmistrz:

Inż. R. Machnicki.

czys. 13458/10/20

INŻ. JAN HOLNICKI SZULC
MELJORACJE,
WODOCIĄGI,
KANALIZACJA.

WARSZAWA, WILCZA 12, TEL. 168-65.

SZTANDARY

Harcerskie, Sokolskie, dla Straży Ogniwych, wojskowe, górnicze,
cechowe, związkowe i wszelkie inne
Artystycznie wykonywa
T. STRAKACZ i SYN Warszawa, Kapucyńska 1. Telefon 72-50.
Egz. od 1835 r. Skład ubiorów kościelnych.

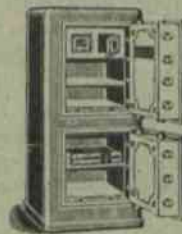
KASY PANCERNE STALOWO-BETONOWE

Fabryka egzystuje od 1892 roku

FIRMA NAGRODZONA
15 ZŁOTEMI MEDALAMI

O POTRÓJNYM PANCERZU OD 100 DO 150 mm. GRUBOŚCI

Niepoddające się pruciu, włamaniu
i przepalaniu

- Drzwi, skarbce
- Szafy żelazne i ogniotrwałe
- Kasety do wmurowania
- Kasetki podręczne
- Skarbonki oszczędnościowe

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

MAGAZYN FABRYCZNY: Warszawa, Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.
Fabryka: Strzelecka 30/32. Ceny, kosztorysy na żądanie.

Najdogodniejsze warunki kredytowe.

FABRYKA KAS OGNIOTRWAŁYCH HENRYK JARDEL

Warszawa, Zarząd i Skład Fabryczny: ul. Miodowa 14, tel 137-99
Fabryka: ul. Madalińskiego 29 (posesja własna)

POLECA: KASY OGNIOTRWAŁE, PANCERNE i STALO-BE-
TONOWE — NIE ULEGAJĄCE ŻADNYM USZKODZENIOM — KASY DO WMURO-
WANIA, SZAFY ŻELAZNE, KASETKI, KLÓDKI, PRASY DO KOPJOWANIA — BU-
DOWA SKARBÓW i DRZWI PANCERNYCH.

KOSZTORYSY, KATOLOGI WYSYŁAMY NA ŻĄDANIE.
BIURO TECHNICZNE FABRYKI SPORZĄDZA RYSUNKI I PROJEKTY.
FIRMA EGZYSTUJE OD 1892 R.